

Говь ХК болон түүний охин компаниуд

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан болон
хараат бус аудиторын тайлан
2016 оны 12 сарын 31

**ГОВЬ ХК БОЛОН ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН
2016 ОНЫ 12 САРЫН 31**

АГУУЛГА

ХУУДАС

ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН **1**

НЭГТГЭСЭН ИЖ БҮРЭН ОРЛОГЫН ТАЙЛАН **2**

НЭГТГЭСЭН ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН **3**

НЭГТГЭСЭН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН **4**

НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД **5**

“ГОВЬ” ХУВЬЦААТ КОМПАНИ

Улаанбаатар хот 17062, Хан-Уул дүүрэг,
3-р хороо, Үйлдвэрийн гудамж, Утас: 70135511
Факс: 70143081, УБ-36 Ш/х №434
И-мэйл: info@gobi.mn, Вэб сайт: www.gobi.mn
УБД: 9010001061

2017.02.24

№

01/121

танай

-ны №

-д

ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

Цагаач овогтой Баатарсайхан би “Говь” ХК болон түүний охин компаниуд (цаашид Групп гэх)-ын Гүйцэтгэх захирлын хувьд, Ганболд овогтой Сэлэнгэ би тус Группын Санхүү Бүртгэл Удирдлагын Газрын захирлын хувьд ард хавсаргасан 1-ээс 38 -р хуудас дахь “Говь” ХК болон түүний охин компаниудын нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг холбогдох Санхүүгийн Тайлагналын Олон Стандартын дагуу бэлтгэсэн бөгөөд 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Группын санхүүгийн байдал ба уг өдрөөр тасалбар болгосон санхүүгийн үр дүн болон мөнгөн гүйлгээг шударгаар үзүүлж байна гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

Ц.Баатарсайхан

Гүйцэтгэх захирал

Г. Сэлэнгэ

Санхүү Бүртгэл Удирдлагын Газрын захирал

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

Говь ХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчид танаа,

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Дүгнэлт

Бид Говь ХК (цаашид "Компани" гэх) ба түүний охин компаниуд (хамтад нь "Групп" гэх)-ын 2016 оны 12 сарын 31-ний нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлан, уг өдрөөр тасалбар болгосон тайлант жилийн нэгтгэсэн иж бүрэн орлогын тайлан, нэгтгэсэн өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан болон нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, тайлбар тодруулгаас бүрдсэн нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд аудит хийлээ.

Бид, Группын 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, уг өдрөөр тасалбар болгосон нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүн болон нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (цаашид "СТОУС" гэх)-ын дагуу үнэн, шударгаар илэрхийлж байна гэж дүгнэж байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид аудитаа Аудитын Олон Улсын Стандарт (цаашид "АОУС" гэх)-ын дагуу гүйцэтгэсэн болно. Уг стандартуудын дагуу бидний хүлээх үүргийг энэхүү тайлангийн Нэгтгэсэн Санхүүгийн Тайлангийн Аудиттай холбоотой Аудиторын Үүрэг хэсэгт тусгасан. Бид Нягтлан Бодогчдын Ёс Зүйн Олон Улсын Стандартын Зөвлөлөөс баталсан Мэргэжлийн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм (цаашид "НБЁЗОУСЗ-ын дүрэм" гэх)-ийн дагуу Группээс хараат бус ба НБЁЗОУСЗ-ын дүрмийн дагуу бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь аудитын дүгнэлт гаргах хангалттай бөгөөд зохистой үндэслэл болно гэж итгэж байна.

Аудитын гол асуудлууд

Бидний мэргэжлийн үнэлэмжээр Аудитын гол асуудлууд нь тайлант жилийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн чухал асуудлууд юм. Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд хийсэн аудитынхаа хүрээнд эдгээр асуудлуудыг нэгтгэсэн байдлаар авч үзсэн ба дүгнэлт гаргахдаа эдгээр асуудлууд тус бүрт тусад нь дүгнэлт гаргаагүй болно.

Аудитын гол асуудлууд

Бараа материалын үнэлгээ

Удирдлага удаан гүйлгээтэй болон хуучирсан бараа материалын хасагдуулгыг тодорхойлохдоо үлэмж хэмжээний төсөөлөл болон үнэлэмж ашигладаг учраас бид бараа материалын үнэлгээг аудитын гол асуудал гэж үзсэн. Группын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоор бараа материалын үнэлгээг тооцохдоо бараа материалын насжилт дээр үндэслэн өмнөх жилүүдийн туршлага, түүхэн мэдээлэлд үндэслэн тооцсон алдагдлын хувийг ашиглан тооцдог.

Энэхүү нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 3 болон Тодруулга 8-д тусгаснаар, Группын 2016 оны 12 сарын 31-нээрх бараа материалын дансны үнэ нь 58,737,861 мянган төгрөг (906,212 мянган төгрөгийн бараа материалын хасагдуулгыг хасч тооцсон цэвэр дүн) байна.

Бидний гүйцэтгэсэн аудитын горим

Бараа материалын үнэлгээтэй холбоотой бидний гүйцэтгэсэн горимууд:

- Бараа материалын цэвэр боломжит үнэ цэнийг тооцохдоо ашигласан удирдлагын үнэлгээ болон бараа материалыг тэдгээрийн цэвэр боломжит үнэ цэнэ хүртэл залруулж, бараа материалын сан байгуулах дотоод горимыг судлах, ойлгох;
- Борлуулалтын түүхэн мэдээ, өнөөгийн зах зээлийн орчин, маркетинг болон урамшууллын төлөвлөгөө, бараа материалын насжилт болон бараа материалын борлуулалтын үнэ зэрэгт үндэслэн бараа материалын хасагдуулга нь зохистой эсэхийг үнэлэх;
- Түүврийн аргаар бараа материалын насжилтыг холбогдох анхан шатны баримтууд руу тулгаж шалгах;
- Түүврийн аргаар бараа материалын борлуулалтын үнийг холбогдох анхан шатны баримтууд руу тулгаж шалгах.

Делоитт нь Нэгдсэн Вант улсад анх үүсгэн байгуулагдсан Делоитт Түш Тохмацу Лимитед (ДТТЛ) болон түүний гишүүн байгууллагууд, харьяа компаниудаас бүрдэнэ. ДТТЛ болон түүний гишүүн компаниуд нь бие даасан хуулийн этгээдүүд байх бөгөөд үйл ажиллагааны хувьд хараат бус байна. ДТТЛ (мөн "Делоитт Глобал" гэх) нь харилцагчдад үйлчилгээ үзүүлдэггүй. Илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.deloitte.com/about цахим хуудаснаас авна уу.

Делоитт нь аудит, консалтинг, санхүүгийн зөвлөх үйлчилгээ, эрсдлийн удирдлага, татвар болон холбогдох чиглэлээр төрөл бүрийн салбар дахь төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад мэргэжлийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг.

Делоитт Онч ХХК болон түүний охин компаниуд нь аудит, эрсдлийн удирдлага, татвар болон хуулийн зөвлөгөө, консалтинг болон санхүүгийн зөвлөгөө үзүүлэх мэргэжлийн үйлчилгээгээрээ дамжуулан Монголын харилцагчдад мэргэжлийн үйлчилгээг үзүүлдэг бөгөөд Делоиттын олон улсын сүлжээний гишүүн байгууллага юм.

Аудитын гол асуудлууд

Татварын тооцооллын үнэн, зөв байдал

Группын татварын өр төлбөрийн тооцоололт болон татварын хууль тогтоомжийн хэрэгжүүлэлт нь үнэлэмж шаарддаг учраас бид татварын тооцооллын үнэн, зөв байдлыг аудитын гол асуудал гэж үзсэн.

Зах зээлийн эдийн засагт шилжих шилжилттэй холбоотойгоор Монголын Засгийн Газар бизнес болон эдийн засгийн бүтцэд өөрчлөлт шинэчлэлтийг хийсээр байна. Үүний үр дүнд бизнесийн үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэх хууль журмууд ч мөн өөрчлөгдсөөр байна.

Өөр өөр эрх бүхий байгууллагууд татварын хуулийн хэрэгжилтэнд хяналт шалгалт хийж төлбөр торгууль тавих хуулиар тогтоосон эрхтэй байдаг. Групп татварын хууль тогтоомжийн ойлголт дээрээ үндэслэн бүх татваруудыг үнэн зөв тодорхойлсон гэж итгэж байгаа боловч дээр дурдсан хүчин зүйлүүдээс үндэслэн Групп-д татварын эрсдэл байсаар байна.

Дансны ба бусад авлагын эргэн төлөгдөх байдал

Дансны ба бусад авлагын эргэн төлөгдөх байдлыг тодорхойлоход төсөөлөл болон үнэлэмж ашигладаг учраас бид дансны ба бусад авлагын эргэн төлөгдөх байдлыг аудитын гол асуудал гэж үзсэн.

Энэхүү нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 3 болон Тодруулга 6-д тусгаснаар, Группын 2016 оны 12 сарын 31-нээрх дансны ба бусад авлагын дансны үнэ нь 19,519,521 мянган төгрөг (1,451,731 мянган төгрөгийн найдваргүй авлагын хасагдуулгыг хасч тооцсон цэвэр дүн) байна. Найдваргүй авлагын хасагдуулгыг тодорхойлохдоо тусгайлан өмнөх туршлага, харилцагчийн төвлөрөл, харилцагчийн зээлийн чадвар, тухайн үеийн эдийн засгийн байдал болон харилцагчийн төлбөрийн нөхцөл дэх өөрчлөлтөнд үндэслэн байгуулсан найдваргүй авлагын сан нь хангалттай эсэхэд үнэлэмж ашигладаг.

Бидний гүйцэтгэсэн аудитын горим

Татварын тооцооллын үнэн зөв, зохистой байдлыг үнэлэхтэй холбоотой бидний гүйцэтгэсэн горимууд:

- Татварын тооцоолол ба түүнтэй холбоотой нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого болон татварын талаарх удирдлагын байр суурь, үнэлгээг судлах, ойлгох;
- Татварын хууль, журам болон практикийн туршлагатай өөрсдийн татварын мэргэжилтнүүд болон Групп ба эрх бүхий татварын албадууд хоорондын харилцааг ашиглан санхүүгийн тайланд бүртгэгдсэн татварын өр төлбөрүүд нь зохистой эсэх, эсвэл татварын өр төлбөрийг бүртгээгүй үндэслэл шалтгааныг үнэлэх;
- Санхүүгийн тайланд бүртгэгдсэн татварын өр төлбөр болон тодруулга нь хангалттай эсэх, уг өр төлбөр нь татварын хуулийн сүүлийн өөрчлөлтүүдийн дагуу тооцоологдсон эсэх, боломжит татварын торгууль болон хүүг агуулсан эсэхийг үнэлэх.

Дансны ба бусад авлагын эргэн төлөгдөх байдлыг үнэлэхтэй холбоотой бидний гүйцэтгэсэн горимууд:

- Удирдлагын найдваргүй авлагын хасагдуулгыг тооцоолдог горимыг судлах, ойлгох;
- Төлөгдөөгүй авлагын үлдэгдэлд байж болох боломжит эрсдлийн хэмжээг тооцоолох болон ойлгох зорилгоор түүврийн аргаар дансны ба бусад авлагын насжилтыг холбогдох анхан шатны баримтууд руу тулгаж шалгах;
- Төлөгдөх хугацаа нь 60 хоногоос хэтэрсэн авлагууд нь даатгагдсан эсэхийг үнэлэхийн тулд даатгалын гэрээ рүү тулгах, тайлант хугацааны дараа цуглуулагдсан дүнгүүдийг шалгах. Даатгагдаагүй авлагуудын хувьд, тухайн харилцагчдийн өмнөх жилүүдийн төлбөр төлсөн байдал зэрэгт үндэслэн найдваргүй авлагын хасагдуулга нь зохистой эсэхийг үнэлэх;
- Тайлант хугацааны дараа цуглуулагдсан авлагыг холбогдох баримтууд руу тулгах;
- Түүврийн аргаар өмнөх жилүүдэд удирдлагын тооцоолсон найдваргүй авлагын хасагдуулга нь зохистой байсан эсэхийг төлөгдсөн авлага, бодит найдваргүй авлагын зардлыг холбогдох анхан шатны баримтууд руу тулгаж шалгах.

Бусад мэдээлэл

Удирдлага нь бусад мэдээллийн талаар үүрэг хүлээнэ. Бусад мэдээлэлд Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл ("ТУЗ")-ын дарга болон Гүйцэтгэх захирлын мэндчилгээ орно. Бусад мэдээлэл нь энэхүү аудиторын тайланг гаргасан өдрөөс хойш бэлтгэгдэж, бидэнд хүргүүлэхээр байна.

Энэхүү санхүүгийн тайланд өгөх манай дүгнэлт нь бусад мэдээллийг хамраагүй бөгөөд бид бусад мэдээлэлд ямар нэгэн дүгнэлт өгөхгүй.

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудиттай холбоотойгоор бид дээр тодорхойлогдсон бусад мэдээллийг бэлэн болсон үед унших үүрэгтэй бөгөөд бусад мэдээлэл нь санхүүгийн тайлан эсвэл аудитын явцад цуглуулсан мэдээллээс материаллаг хэмжээний алдаатай эсэхийг авч үзэх ёстой.

ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
 НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН
 2016 ОНЫ 12 САРЫН 31
 (МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)

	Тодруулга	2016	2015
Хөрөнгө			
<i>Эргэлтийн хөрөнгө</i>			
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	5	2,614,270	18,011,349
Дансны ба бусад авлага	6	19,519,521	11,282,338
Урьдчилгаа төлбөр	7	2,719,652	8,592,030
Бараа материал	8	58,737,861	46,366,783
		83,591,304	84,252,500
<i>Эргэлтийн бус хөрөнгө</i>			
Үндсэн хөрөнгө	9	52,035,760	38,284,770
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	17.3	-	209,736
Бусад эргэлтийн бус хөрөнгүүд	11	245,742	13,782
		52,281,502	38,508,288
Нийт хөрөнгө		135,872,806	122,760,788
Өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмч			
<i>Богино хугацаат өр төлбөр</i>			
Дансны ба бусад өглөг	12	4,298,237	3,698,509
Орлогын албан татварын өглөг	17.2	2,196,930	508,123
Богино хугацаат банкны зээл	13	31,678,103	26,198,918
		38,173,270	30,405,550
<i>Урт хугацаат өр төлбөр</i>			
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	17.3	63,993	-
Урт хугацаат банкны зээл	13	11,836,840	23,880,000
		11,900,833	23,880,000
Нийт өр төлбөр		50,074,103	54,285,550
Эзэмшигчдийн өмч			
Хувьцаат капитал	14	780,113	780,113
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл		15,647,697	13,370,979
Хуримтлагдсан ашиг		69,370,893	54,324,146
		85,798,703	68,475,238
Нийт өр төлбөр ба Эзэмшигчдийн өмч		135,872,806	122,760,788

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.

ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
 НЭГТГЭСЭН ИЖ БҮРЭН ОРЛОГЫН ТАЙЛАН
 12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
 (МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)

	Тодруулга	2016	2015
Борлуулалтын орлого	18.1	88,673,668	71,210,860
Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг	18.2	(52,454,588)	(43,273,032)
Нийт ашиг		36,219,080	27,937,828
Санхүүгийн ба бусад орлого	19	1,914,467	1,871,472
Бусад олз ба (гарз)	20	2,034,960	292,447
Хүүгийн зардал		(4,171,500)	(3,981,100)
Борлуулалт ба маркетингийн зардал	21	(8,169,197)	(6,957,964)
Ерөнхий ба удирдлагын зардал	22	(6,692,310)	(5,509,517)
Татварын өмнөх ашиг		21,135,500	13,653,166
Орлогын татварын зардал	17	(4,996,596)	(2,905,283)
Тайлант жилийн цэвэр ашиг		16,138,904	10,747,883
Дараа үеүдэд ашиг, алдагдал руу ангилагдахгүй бусад иж бүрэн орлого:			
Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний олз	9	2,276,718	6,276,052
Нийт иж бүрэн орлого		18,415,622	17,023,935
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг - суурь	16	2.07	1.38
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг - хорогдуулсан		-	-

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.

ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
 НЭГТГЭСЭН ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН
 12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
 (МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)

	Тод- руулга	Хувьцаат капитал	Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	Хуримтлагдсан ашиг	Нийт
2014 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		780,113	7,094,927	44,668,420	52,543,460
Тайлант жилийн цэвэр ашиг		-	-	10,747,883	10,747,883
Бусад иж бүрэн орлого	9	-	6,276,052	-	6,276,052
Тайлант жилийн нийт иж бүрэн орлого		-	6,276,052	10,747,883	17,023,935
Зарласан ногдол ашиг	15	-	-	(1,092,157)	(1,092,157)
2015 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		780,113	13,370,979	54,324,146	68,475,238
Тайлант жилийн цэвэр ашиг		-	-	16,138,904	16,138,904
Бусад иж бүрэн орлого	9	-	2,276,718	-	2,276,718
Тайлант жилийн нийт иж бүрэн орлого		-	2,276,718	16,138,904	18,415,622
Зарласан ногдол ашиг	15	-	-	(1,092,157)	(1,092,157)
2016 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл		780,113	15,647,697	69,370,893	85,798,703

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.

ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
 НЭГТГЭСЭН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН
 12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
 (МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)

	Тодруулга	2016	2015
Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Тайлант жилийн цэвэр ашиг			
		16,138,904	10,747,883
Тохируулгууд:			
Элэгдэл ба хорогдлын зардал	9, 10.1	4,535,367	4,008,416
Орлогын татварын зардал	17	4,996,596	2,905,283
Хүүгийн зардал		4,171,500	3,981,100
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн (ашиг)/алдагдал		(438,320)	125,253
Найдваргүй авлагын зардал	7	13,139	24,054
Бараа материалын хасагдуулгын зардал/(нөхөлт)	8	178,829	(68,714)
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз/(олз)	20	140,720	(462,778)
		<u>29,736,735</u>	<u>21,260,497</u>
Дансны ба бусад авлагын өсөлт		(1,224,032)	(558,294)
Урьдчилгаа төлбөрийн бууралт/(өсөлт)		5,872,378	(7,760,101)
Бараа материалын өсөлт		(12,549,907)	(687,578)
Дансны ба бусад өглөгийн өсөлт/(бууралт)		493,877	(3,254,105)
		<u>22,329,051</u>	<u>9,000,419</u>
Төлсөн орлогын татвар	17.2	(3,034,060)	(2,601,190)
Төлсөн хүү		(4,228,509)	(4,038,327)
		<u>(7,262,569)</u>	<u>(6,639,517)</u>
Үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		15,066,482	2,360,902
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Үндсэн хөрөнгө борлуулснаас орж ирсэн мөнгө		49,505	6,829,056
Худалдан авсан үндсэн хөрөнгө	9	(16,178,831)	(8,954,875)
Худалдан авсан бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	10.1	(252,993)	(3,278)
Холбоотой талд өгсөн санхүүжилт	23.2	(22,300,000)	(17,397,789)
Холбоотой талд өгсөн санхүүжилтээс төлөгдсөн дүн	23.2	15,697,789	10,000,000
		<u>(33,033,030)</u>	<u>(19,725,996)</u>
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(22,984,530)	(9,526,886)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Авсан зээл		12,308,009	18,000,000
Төлсөн зээл		(18,808,060)	(7,957,000)
Төлсөн ногдол ашиг	15	(972,695)	(1,093,331)
		<u>(7,472,746)</u>	<u>8,949,669</u>
Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(7,472,746)	8,949,669
Мөнгөний үлдэгдэл дэх ханшийн зөрүүгийн нөлөөлөл		(6,285)	(8,589)
		<u>(6,285)</u>	<u>(8,589)</u>
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн (бууралт)/өсөлт		(15,397,079)	1,775,096
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		18,011,349	16,236,253
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	5	2,614,270	18,011,349

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

1. Үндсэн үйл ажиллагаа ба зохион байгуулалт

Говь ХК (цаашид “Компани” гэх) нь 1981 онд Монгол Улсын хуулийн дагуу байгуулагдсан. Компанийн толгой компани нь Таван Богд Трейд ХХК бөгөөд уг толгой компанийн голлох хувьцаа эзэмшигч нь Ц.Баатарсайхан юм.

2016 оны 12 сарын 31-нээр дуусгавар болсон жилийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан нь Компани болон түүний охин компаниуд (хамтад нь “Групп” гэх)-ын нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангаас бүрдэж байна.

Группын охин компаниуд болон охин компани дахь тайлант жилд гарсан эзэмшлийн өөрчлөлтийн хөдөлгөөнийг тодруулга 10-с харна уу.

Групп нь 2015 болон 2016 оны 12-р сарын 31-нээр дуусгавар болсон санхүүгийн жилд сүлжмэл ба нэхмэл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, борлуулах үйл ажиллагааг явуулсан.

Группын албан ёсны хаяг нь Монгол Улс, Улаанбаатар хот-17062, Хан-Уул дүүрэг, 3-р хороо Говь Хувьцаат Компанийн байр болно.

Группын удирдлага аудитлагдсан санхүүгийн тайланг 2017 оны 2-р сарын 24-нд батлан гаргасан.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй

2.1 Мөрдсөн стандарт

Группын нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөлөөс гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартуудын (СТОУС) дагуу бэлтгэж, тайлагнасан болно.

2.2 Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан бэлтгэсэн суурь

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг зарим үндсэн хөрөнгөөс бусад зүйлсийн хувьд түүхэн өртөгт үндэслэн бэлтгэсэн. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод тусгаснаар зарим үндсэн хөрөнгийг дахин үнэлсэн үнэ буюу бодит үнэ цэнээр бүртгэсэн. Түүхэн өртөг нь хөрөнгийг худалдан авах үед төлсөн эсвэл солилцсон зүйлийн бодит үнэ цэнэ байдаг.

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг Группын үйл ажиллагааны үндсэн мөнгөн тэмдэгт болох төгрөгөөр илэрхийлсэн. Бүх санхүүгийн мэдээллийг өөрөөр заагаагүй бол мянган төгрөгөөр илэрхийлсэн.

2.3 Нэгтгэлийн суурь

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан нь Компанийн болон Компанийн хяналтанд байдаг охин компаниудын санхүүгийн тайлангуудаас бүрддэг. Хяналт байгаа эсэхийг дараах элементүүдээр хэмждэг.

- Санхүүжигчид үзүүлэх нөлөө;
- Санхүүжигчийн өгөөжөөс хүртэх эрх
- Санхүүжигчийн өгөөжөөс хүртэх дүнд нөлөөлөх чадвар

Компани санхүүжигчид хяналт тогтоож байгаа эсэхийг дээрх гурван элементүүдэд өөрчлөлт гарсан эсэхээр дахин үнэлдэг.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.3 Нэгтгэлийн суурь (үргэлжлэл)

Компани охин компанийг хяналтандаа оруулсан өдрөөс эхлэн нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд уг охин компанийг нэгтгэх ба охин компани дахь хяналтаа алдсан өдрөөс эхлэн нэгтгэхээ зогсоодог. Тусгайлан, охин компанийн тайлант жилийн орлого, зардлыг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд тусгахдаа тухайн охин компани дахь хяналтыг олж авсан өдрөөс тухайн охин компани дахь хяналтаа алдсан өдөр хүртэлх тайлант жилийн орлого, зардлыг ашиг алдагдал болон бусад нэгтгэсэн иж бүрэн орлогын тайланд нэгтгэдэг.

Хэрэв шаардлагатай бол, Группын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлоготой нийцүүлэхийн тулд охин компанийн санхүүгийн тайланд тохируулга хийж болно.

Толгой болон охин компаниудын хооронд гарсан орлого, зардал, мөнгөн гүйлгээ болон хөрөнгө, өр төлбөр, өмчийн дансдын үлдэгдлийг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд бүрэн устгана.

2.4 Бараа материал

Бараа материалыг анх өртгөөр нь бүртгэдэг. Дараа нь бараа материалыг өртөг ба цэвэр боломжит үнэ цэнийн аль багаар тайлагнадаг. Бараа материалын өртгийг сарын жигнэсэн дундаж өртгийн аргаар тооцоолдог. Цэвэр боломжит үнэ цэнэ гэдэг нь хэвийн бизнесийн нөхцөлд бараа материалын тооцоолсон худалдан борлуулах үнээс түүнийг үйлдвэрлэх болон худалдан борлуулахад нэмж гарахаар тооцсон зардлыг хассан дүн юм.

2.5 Урьдчилгаа төлбөр

Урьдчилгаа төлбөр нь мөнгөн хэлбэрээр төлөгдсөн боловч зардал нь гарч амжаагүй төлбөр эсвэл бараа материалаа хүлээн аваагүй төлбөрөөс бүрдэнэ. Урьдчилгаа төлбөрийг анх хөрөнгөөр бүртгэх ба төлөгдсөн мөнгөн дүнгээр нь хэмжинэ. Уг төлбөрийг тухайн зардал нь гарсан тохиолдолд ашиг, алдагдал руу, бараагаа хүлээн авсан тохиолдолд холбогдох хөрөнгө руу ангилдаг.

Урьдчилгаа төлбөртэй холбоотой бүтээгдэхүүний өртөг эсвэл үйлчилгээ нь нэг жилийн дотор зарлагдах бол урьдчилгаа төлбөрийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд эргэлтийн хөрөнгөөр ангилна. Бусад тохиолдолд эргэлтийн бус хөрөнгөөр ангилна.

Тайлант жилийн эцэст Групп урьдчилгаа төлбөрийн дансны үнэд үнийн цэнийн бууралт гарсан эсэхийг хянадаг.

2.6 Үндсэн хөрөнгө

Групп газрын эрхийг санхүүгийн түрээсээрх хөрөнгөөр бүртгэдэг ба хөрөнгийг олз эзэмшсэн бодит үнэ цэнээр анх бүртгэдэг. Монгол улсын Газрын тухай хууль гарахаас өмнө олж эзэмшсэн газрын эрх нь ерөнхийдөө тэг үнэтэй байдаг ба уг хууль 2003 оны 1 сарын 1-нээс хүчин төгөлдөр хэрэгжиж эхэлсэн. Монгол улсын Газрын тухай хууль нь Монгол улсын аж ахуйн нэгжүүдэд газрын эрх эзэмших эрх зүйн үндсийг тогтоосон.

Газрын эрхийг хувь хүн болон бусад аж ахуйн нэгжүүдээс худалдан авсан бол худалдан авсан өдрөөрх зах зээлийн үнээр бүртгэсэн. Групп газрын эрх эзэмшиж буй бол Засгийн Газарт их хэмжээний бус газрын төлбөр төлдөг.

Газрыг үнэ цэнийн бууралтыг хассан дахин үнэлсэн дүнгээр илэрхийлдэг. Газарт элэгдэл байгуулдаггүй.

Газрын дансны үнэ нь худалдан авахад төлсөн нийт төлбөрийн дүнтэй тэнцүү ба газрын эрхийн хугацааг ирээдүйд урт хугацаагаар сунгах боломжтой.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.3 Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Үндсэн хөрөнгийг анх өртгөөр нь бүртгэнэ. Үндсэн хөрөнгийн өртөг дараах зардлуудаас бүрдэнэ. Үүнд:

- Хөнгөлөлт урамшууллын дараах худалдан авсан үнэ, гаалийн татвар болон худалдан авалттай холбоотой буцаан олгогдохгүй татвар
- Удирдлагын зорилгоор үйл ажиллагаа явуулахад бэлэн болгож түүнийг байршуулах болон шаардлагатай нөхцлийг хангахтай холбоотой гарсан аливаа шууд зардлууд

Худалдаж авсан программ хангамж нь холбогдох тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагаатай салшгүй холбоотой бол тухайн тоног төхөөрөмжийн нэг хэсэг байдлаар капиталжуулна.

Тайлант үеийн эцэст газар болон барилгаас бусад үндсэн хөрөнгийг өртгөөс нь хуримтлагдсан элэгдэл болон хуримтлагдсан үнэ цэнэ бууралтыг хассан дүнгээр хэмжсэн.

Дахин үнэлсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн газар болон барилгыг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тэдгээрийн дахин үнэлсэн дүнгээр тайлагнах ба мэргэжлийн хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээчний зах зээлийн бодит нотолгоонд үндэслэн дахин үнэлсэн өдрийн үндсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнээс хуримтлагдсан элэгдэл болон хуримтлагдсан үнэ цэнэ бууралтыг хассан дүнгээр хэмждэг. Дансны үнэ ба бодит үнэ цэнийн хооронд материаллаг зөрүү гаргахгүй байх үүднээс тайлагналын үеийн эцэс бүрт хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлдог.

Дахин үнэлсэн үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг. Дахин үнэлсэн хөрөнгийг худалдах эсвэл ашиглалтаас хасах үед дахин үнэлгээний санд үлдсэн нэмэгдлийг хуримтлагдсан ашиг руу шууд шилжүүлнэ.

Үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой гарсан дараа үеийн зардал нь тухайн хөрөнгийн анх тооцсон бүтээмжийн түвшинг нэмэгдүүлэх замаар Групп-д эдийн засгийн ирээдүйн өгөөжийг авчрах магадлалтай үед зардлын дүнгээр хөрөнгийн дансны үнийг нэмэгдүүлдэг.

Бусад бүх худалдан авалтын дараа гарсан зардлуудыг гарсан тайлант үед нь зардлаар бүртгэнэ.

Газар болон дуусаагүй барилгаас бусад үндсэн хөрөнгийн өртөг эсвэл дахин үнэлсэн дүнгээс тэдгээрийн үлдэгдэл өртгийг хассан дүнг шулуун шугамын аргаар, ашиглалтын жилд нь элэгдүүлдэг. Тооцоолсон ашиглалтын жил, үлдэх өртөг болон элэгдлийг бодох аргыг тайлан гаргах өдрөөр хянаж үздэг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай байвал нөлөөллийг нь ирэх жилүүдэд залруулдаг.

Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жил:

Газар	Элэгдэл байгуулдаггүй
Барилга байгууламж	40 жил
Тоног төхөөрөмж	10 жил
Тавилга, эд хогшил, компьютер	3- 10 жил
Тээрийн хэрэгсэл	10 жил

Үндсэн хөрөнгийг ашиглалтаас хасах үед болон тухайн хөрөнгийг үргэлжлүүлэн ашигласнаар ямар нэгэн эдийн засгийн үр өгөөж олохгүй гэж үзвэл үндсэн хөрөнгийн зүйлийг бүртгэлээс хасдаг. Үндсэн хөрөнгийн зүйлийг ашиглалтаас хассан, зарж борлуулснаас үүсэх ашиг алдагдлыг худалдан борлуулсан үнэ ба хөрөнгийн дансны үнэ хоёрын зөрүүгээр тодорхойлох ба тухайн жилийн ашиг алдагдалд тусгана.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.7 Биет бус хөрөнгө

Ашиглагдах жил нь тодорхой, тусад нь худалдан авсан биет бус хөрөнгийг өртгөөс нь хуримтлагдсан элэгдэл ба үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжсэн. Биет бус хөрөнгийн хорогдлыг шулуун шугамын аргаар, биет бус хөрөнгийн ашиглалтын жилээр тооцоолсон. Тооцоолсон ашиглалтын жил болон элэгдэл бодох аргыг тайлан гаргах өдрөөр хянаж үздэг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай байвал нөлөөллийг нь ирэх жилүүдэд залруулдаг. Ашиглагдах жил нь тодорхойгүй, тусад нь худалдан авсан биет бус хөрөнгийг өртгөөс нь үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжсэн.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын жил нь 3-аас 5 жил.

Биет бус хөрөнгийг ашиглалтаас хасах үед болон тухайн хөрөнгийг үргэлжлүүлэн ашигласнаар ямар нэгэн эдийн засгийн үр өгөөж олохгүй гэж үзвэл хөрөнгийн зүйлийг бүртгэлээс хасдаг. Биет бус хөрөнгийн зүйлийг ашиглалтаас хассан, зарж борлуулснаас үүсэх ашиг алдагдлыг худалдан борлуулсан үнэ ба хөрөнгийн дансны үнэ хоёрын зөрүүгээр тодорхойлох ба тухайн жилийн ашиг алдагдалд тусгана.

2.8 Биет ба биет бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Тайлант үеийн эцэст биет хөрөнгийн дансны үнийг үнэ цэнэ бууралтын шинж тэмдэг илэрсэн эсэхийг тодорхойлох шалгалтанд хамруулдаг. Хэрэв ийм шинж тэмдэг илэрсэн бол үнэ цэнэ бууралтын алдагдал (ийм алдагдал гарсан бол)-ыг тогтоохын тулд тухайн хөрөнгийн нөхөгдөх боломжтой үнийг тодорхойлно. Хөрөнгийн нөхөгдөх боломжтой үнийг тухайн хөрөнгийн хувьд тооцоолох боломжгүй бол уг хөрөнгийн харьяалагдах "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн нөхөгдөх боломжтой үнийг тооцоолно. "Мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-д хуваарилах боломжийн бөгөөд тууштай суурь үзүүлэлтийг тодорхойлж чадвал аж ахуйн зориулалттай хөрөнгийг тодорхой "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-д хуваарилах ба ийм боломжгүй бол хамгийн боломжийн бөгөөд тууштай ашиглах боломжтой суурь үзүүлэлтийг ашиглан хамгийн жижиг "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-д хамааруулан шалгадаг.

Хөрөнгийн эсвэл "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн нөхөгдөх боломжтой үнэ гэдэг нь хөрөнгийн бодит үнээс борлуулах өртөг зардлыг хассан цэвэр дүн ба хөрөнгийг ашигласнаар олж болох өгөөж хоёрын аль ихээр нь тогтоогдоно. Ашигласнаар олж болох өгөөжийг үнэлэхдээ татварын өмнөх дискаунтын хувиар дискаунтлан тооцсон ирээдүйн мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнийг ашигладаг. Дискаунтын хувь нь мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ болон тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдлийн одоогийн зах зээлийн үнэлэмжийг тусгасан байх ёстой. Үнэ цэнэ бууралтын шалгалтын зорилгоор дангаар нь шалгах боломжгүй хөрөнгийг цаашид ашигласнаар бусад хөрөнгө эсвэл бүлэг хөрөнгөөс ("мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж") хамааралгүйгээр дангаараа мөнгөн орлого бий болгох чадвартай хамгийн жижиг хөрөнгийн бүлэгт хамааруулан шалгадаг.

Нэгж хөрөнгө эсвэл түүний харьяалагдах "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн дансны үнэ нь нөхөгдөх боломжтой тооцоолсон үнээс их байвал үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг бүртгэж, нэгтгэсэн иж бүрэн орлогын тайланд тусгана. "Мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн хувьд тодорхойлсон үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг бүртгэхдээ эхлээд тухайн нэгжид хуваарилагдсан гүүдвилийн дансны үнийг бууруулах ба үлдсэн алдагдлын дүнгээр тухайн нэгж (бүлэг нэгж)-д багтсан бусад хөрөнгийн дансны үнийг хувь тэнцүүлэн бууруулна.

Өмнөх жилүүдэд бүртгэсэн үнэ цэнэ бууралтын алдагдал буурсан эсвэл алдагдал үгүй болсон эсэхийг илрүүлэхийн тулд үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг тайлангийн өдрөөр дахин хянана. Нөхөгдөх боломжтой дүнг тодорхойлоход хэрэглэсэн тооцоолол өөрчлөгдсөн бол үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг буцаана. Үнэ цэнийн бууралт бүртгээгүй байсан бол байх байсан элэгдэл хорогдлыг хассан хөрөнгийн дансны үнийг бууруулахгүй байхаар бодож үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг буцаана.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.9 Санхүүгийн хэрэгслүүд

Групп тухайн хэрэгслийн гэрээний нэг оролцогч тал болсон үед санхүүгийн хөрөнгө эсвэл санхүүгийн өрийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тусгадаг. Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг анх үүсэх үеийн бодит үнэ цэнээр бүртгэнэ. Санхүүгийн хэрэгсэл (бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хөрөнгө ба өрийн хэрэгслээс бусад)-ийг гаргах эсвэл худалдан авахтай шууд холбоотой гарсан зардлыг анх бүртгэлд тусгахдаа санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ дээр нэмж эсвэл ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнээс хасч бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хөрөнгө ба өрийн хэрэгслийг гаргах эсвэл худалдан авахтай шууд холбоотой гарсан зардлыг шууд тухайн жилийн ашиг алдагдлаар бүртгэнэ.

2.10 Санхүүгийн хөрөнгө

Санхүүгийн хөрөнгийг дараах байдлаар ангилдаг. Үүнд: бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хэрэгсэл, гэрээний хугацаа дуустал эзэмших хэрэгсэл, арилжаалах боломжтой хэрэгсэл ба зээл ба авлага болно. Энэхүү ангилал нь тухайн санхүүгийн хөрөнгийн мөн чанар болон тэдгээрийг ямар зориулалтаар эзэмшиж байгаагаас хамаарах ба анх бүртгэхдээ ангиллыг тогтоодог. Ердийн журмаар худалдах, худалдан авах санхүүгийн хөрөнгийг бодит гүйлгээ гарсан өдрөөр нягтлан бодох бүртгэлд тусгах эсвэл бүртгэлээс хасдаг. Ердийн журмаар худалдах, худалдан авах гэдэг нь тогтоосон хугацааны дотор эсвэл тухайн зах зээл дээр тогтсон дүрэм журмаар хөрөнгийг шилжүүлэх нөхцлөөр санхүүгийн хөрөнгийг худалдах, худалдан авахыг хэлнэ.

Группын санхүүгийн хөрөнгө нь зээл ба авлага болон арилжаалах боломжтой санхүүгийн хөрөнгөөс бүрдэж байна.

2.10.1 Зээл ба авлага

Зээл ба авлага нь идэвхитэй зах зээл дээр арилжаалагддаггүй бөгөөд тогтмол эсвэл тодорхойлж болохуйц төлбөрийн хуваарьтай үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгө юм. Анхдагч хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа зээл ба авлага (үүнд дансны ба бусад авлагууд, касс болон харилцах дансан дахь мөнгөн хөрөнгө багтана) нь үр ашигт хүүгийн аргаар тооцсон хорогдуулсан өртгөөс үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмжигдэж, тухайн тайлангийн өдрөөс хойш 12 сараас доош хугацаанд төлөгдөх хугацаатайгаас бусад тохиолдолд эргэлтийн хөрөнгөөр тайлагнагдана.

2.10.2 Арилжаалах боломжтой санхүүгийн хөрөнгө

Арилжаалах боломжтой санхүүгийн хөрөнгө нь бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хэрэгсэл, гэрээний хугацаа дуустал эзэмших хэрэгсэл болон зээл ба авлагаас ангилагдаагүй дериватив бус санхүүгийн хөрөнгө юм.

Идэвхтэй зах зээл дээр арилжаалагддаггүй өмчийн үнэ цаасны бодит үнэ цэнийг нь найдвартай тодорхойлох боломжгүй учраас тайлант жилийн эцэст өртгөөс үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмжсэн.

2.10.3 Санхүүгийн хөрөнгийг бүртгэлээс хасах

Групп нь санхүүгийн хөрөнгөөс орж ирэх мөнгөн гүйлгээг авах гэрээний эрхийн хугацаа дууссан, эсвэл санхүүгийн хөрөнгө шилжүүлсэн, хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой ихэнх эрсдэл ба өгөөжийг бусдад шилжүүлсэн бол санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасна. Хэрэв Групп нь санхүүгийн хөрөнгийг шилжүүлээгүй боловч санхүүгийн хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой ихэнх эрсдэл ба өгөөжийг хадгалж үлдээгүй бол уг хөрөнгөөс Групп-д үлдсэн хувь хэмжээгээр хөрөнгийг бүртгэлдээ хэвээр үлдээх ба төлбөр төлөх үүрэг байгаа бол холбогдох өрийг бүртгэнэ. Хэрэв Групп нь шилжүүлсэн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийн ихэнхийг өөртөө хадгалсаар байгаа бол санхүүгийн хөрөнгийг бүртгэлээс хасахгүй ба санхүүгийн хөрөнгөөр барьцаалсан зээлийн өрийг бүртгэнэ.

Бүртгэлээс хассан хэсэгт хуваарилагдсан дансны үнээс түүний төлбөрт хүлээн авсан мөнгө ба бүртгэлээс хассан хэсэгтэй холбоотойгоор бусад иж бүрэн орлогоор тусгасан нийт олз гарзын нийлбэрийг хасаад гарсан зөрүүг ашиг алдагдалд тусгана.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.10 Санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

2.10.4 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хэрэгслээс бусад санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үнэ цэнэ буурсан эсэхийг тайлант өдрөөр тодорхойлдог. Санхүүгийн хөрөнгийг анх бүртгэлд тусгаснаас хойш тохиолдсон нэг ба хэд хэдэн үйл явдал нь хөрөнгө оруулалтын ирээдүйн мөнгөн гүйлгээнд нөлөөлсөн гэдэг бодит нотолгоо байвал тухайн санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурсан гэж үздэг.

Өртгөөр нь хэмжсэн санхүүгийн хөрөнгийн үнийн цэнийн бууралтын гарзыг тухайн хөрөнгийн дансны үнэ болон ижил төрлийн санхүүгийн хөрөнгөөс олох бодит өгөөжийн хувийг ашиглан ирээдүйн мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийн зөрүүгээр тооцдог.

Бусад бүх санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоонд:

- үнэт цаас гаргагч буюу харилцагч тал ихээхэн санхүүгийн хүндрэлтэй болох;
- гэрээний үүргээ биелүүлэхгүй байх, тухайлбал хүү ба үндсэн төлбөрийн хугацааг хэтрүүлэх, төлж чадахгүй болох;
- зээлдэгч нь дампуурлаа зарлах эсвэл санхүүгийн хувьд дахин бүтцийн өөрчлөлт хийх магадлалтай болсон; эсвэл
- санхүүгийн хүндрэлийн улмаас тухайн санхүүгийн хөрөнгийн идэвхитэй зах зээл үгүй болсон гэх зэрэг орно.

Дансны авлага гэх мэт зарим санхүүгийн хөрөнгө нь дангаараа үнэ цэнийн бууралтанд өртөөгүй гэж үзсэн ч нийт багцын хувьд үнэ цэнийн бууралт явагдсан эсэхийг шалгана. Группын авлагаа цуглуулдаг туршлага, 30 хоногийн дундаж зээлийн хоногоос хугацаа хэтэрсэн авлагын тоо нийт авлагын багцад өссөн, мөн авлага төлөгдөхгүй, төлбөрийн чадваргүй болж байгаа нь улсын болон орон нутгийн эдийн засгийн нөхцөл байдал мэдэгдэхүйц өөрчлөлттэй холбоотой байвал авлагын багцын үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо гэж үздэг. Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигддэг санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тухайн хөрөнгийн анх олж бэлтгэх үеийн хүүгийн хувиар дискаунтласан ирээдүйн мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнэ ба хөрөнгийн дансны үнэ хоёрын зөрүүгээр тодорхойлно.

Өртгөөр хэмжигддэг санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг ижил төстэй хөрөнгийн одоогийн зах зээлийн хүүгийн хувиар дискаунтласан ирээдүйн мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнэ ба хөрөнгийн дансны үнэ хоёрын зөрүүгээр тодорхойлно. Ийм үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хожим нь буцааж бүртгэдэггүй. Авлагаас бусад санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тухайн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулж бүртгэнэ. Худалдааны авлагын хувьд найдваргүй авлагын сангийн дансаар дамжуулж үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг бүртгэдэг. Авлагыг цуглуулах найдваргүй гэж үзвэл авлагыг найдваргүй авлагын сан руу хааж данснаас хасдаг. Данснаас хассан авлага дараа нь төлөгдвөл найдваргүй авлагын санд бичсэн бичилтийг буцаана. Найдваргүй авлагын сангийн дансны үлдэгдлийн өөрчлөлтийг ашиг алдагдалд тусгана.

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигддэг санхүүгийн хөрөнгийн хувьд дараагийн санхүүгийн жилд үнэ цэнийн бууралтын алдагдал буурсан ба ийнхүү буурсан нь үнэ цэнийн алдагдлыг бүртгэсний дараа бий болсон үйл явдалтай холбоотой гэдэг нь бодитойгоор нотлогдож байвал өмнө бүртгэсэн үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг буцаана. Ингэхдээ үнэ цэнийн бууралт бүртгээгүй байсан бол байх байсан хөрөнгийн хорогдуулсан өртгийг бууруулахгүй байхаар бодож үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг буцаана.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.11 Санхүүгийн өрийн ба өмчийн хэрэгсэл

2.11.1 Өр эсвэл өмчийн хэрэгслээр ангилах

Группээс гаргаж байгаа өрийн болон өмчийн хэрэгслийг тэдгээрийн гэрээнд тусгагдсанаар ямар нөхцөл, бодит байдал үүссэн бөгөөд санхүүгийн өр эсвэл өмчийн хэрэгслийн тодорхойлолтод нийцэж байгаа эсэхийг үндэслэн өр эсвэл өмчийн хэрэгсэл гэж ангилдаг.

2.11.2 Өмчийн хэрэгсэл

Группын бүх хөрөнгөөс өр төлбөрийг хассаны дараа үлдэх хэсгээс хувь хүртэх нөхцөл бүхий аливаа гэрээг өмчийн хэрэгсэл гэдэг. Группээс гаргаж байгаа өмчийн хэрэгслийг хүлээн авсан мөнгөнөөс санхүүгийн хэрэгслийг гаргахтай холбоотой шууд зардлыг хассан дүнгээр хэмжиж бүртгэдэг.

Групп өөрийн гаргасан өмчийн хэрэгслийг буцаан худалдан авбал өмчийн хэсгийг бууруулж бүртгэдэг. Группын өөрийн өмчийн хэрэгслийг худалдан авах, худалдах, гаргах, хүчингүй болгохтой холбоотойгоор ашиг алдагдлын тайланд олз гарз бүртгэхгүй.

2.11.3 Санхүүгийн өр төлбөр

Групп тухайн хэрэгслийн гэрээний нэг оролцогч тал болсон үед санхүүгийн өр төлбөрийг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд тусгадаг. Санхүүгийн өр төлбөрийг анх үүсэх үеийн бодит үнэ цэнээр бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг өрийн хэрэгслээс бусад санхүүгийн өр төлбөрийг гаргахтай холбоотой гарсан ажил гүйлгээний өртгийг тухайн өр төлбөрийн анхны өртөгт оруулж бүртгэдэг.

Санхүүгийн өр төлбөрийг “бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг” өрийн хэрэгсэл эсвэл бусад санхүүгийн өр төлбөр гэж хоёр ангилдаг. Группын санхүүгийн өр төлбөр нь зөвхөн бусад санхүүгийн өр төлбөрөөс бүрдэнэ.

2.11.4 Санхүүгийн бусад өр төлбөр

Бусад санхүүгийн өрийг (үүнд зээлийн өр болон дансны ба бусад өглөг багтана) бодит хүүгийн аргаар хорогдуулсан өртгөөр хэмжиж бүртгэнэ. Бодит хүүгийн арга гэдэг нь санхүүгийн өрийн хорогдуулсан өртгийг бодох ба хүү тооцох хугацааны турш бүртгэх хүүгийн зардлыг хуваарилах арга юм. Бодит хүүгийн хувь нь ирээдүйд төлөхөөр тооцоолсон бүх мөнгөн төлбөр (бодит хүүгийн хувьд нөлөөлөх бүхий л төлбөр хураамж, ажил гүйлгээний зардал, хөнгөлөлт урамшууллыг багтаасан) -ийг санхүүгийн өрийн гэрээний хугацааны эцэс гэхэд анх бүртгэсэн цэвэр дансны үнэтэй яг тэнцүү байхаар төлбөрийг өрийн хугацаа эсвэл шаардлагатай тохиолдолд түүнээс богино хугацаанд хуваарилахад хэрэглэдэг хүүгийн хувь юм.

2.11.5 Санхүүгийн өрийг бүртгэлээс хасах

Групп нь санхүүгийн өр төлбөрийг зөвхөн гэрээний үүрэг биелэгдсэн, цуцлагдсан эсвэл гэрээний хугацаа дууссан тохиолдолд бүртгэлээс хасна. Бүртгэлээс хасч буй санхүүгийн өрийн дансны үнэ ба түүний оронд хүлээн авсан ба авах хэрэгслийн хооронд үнийн зөрүү байвал ашиг алдагдлаар бүртгэнэ.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.12 Орлого хүлээн зөвшөөрөлт

Орлогыг харилцагчаас хүлээн авсан болон хүлээн авах зүйлийн бодит үнэ цэнээр хэмждэг. Орлогыг тооцоолж буй борлуулалтын буцаалт, борлуулалтын хөнгөлөлт, эдгээртэй ижил төстэй хөнгөлөлтүүдийг хассан цэвэр дүнгээр бүртгэдэг.

2.12.1 Борлуулсан бараа, бүтээгдэхүүн

Хэвийн бизнесийн нөхцөлд бараа, бүтээгдэхүүний борлуулалтын орлогыг борлуулалтын буцаалт, худалдааны хөнгөлөлтийг хассаны дараах хүлээн авсан эсвэл хүлээн авах авлагын бодит үнэ цэнээр хэмжинэ. Дараах бүх нөхцөл бүрдсэн тохиолдолд орлогыг хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Барааг эзэмших, өмчлөхтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөж нь худалдан авагчид шилжсэн;
- Борлуулсан барааныхаа өмчлөлд холбогдох удирдлагын болон хяналтын үүргийг өөртөө хадгалаагүй;
- Орлогыг найдвартайгаар хэмжих боломжтой;
- Ажил гүйлгээний эдийн засгийн өгөөжийг Групп хүртэх магадлалтай;
- Тухайн ажил гүйлгээтэй холбоотой гарсан болон гарах зардлуудыг найдвартайгаар хэмжиж, тодорхойлох боломжтой;

Ялангуяа, барааг худалдан авагчид хүргэсэн мөн хууль ёсны өмчлөл нь худалдан авагчид шилжсэн үед бараа, бүтээгдэхүүний борлуулалтын орлогыг хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв хөнгөлөлт үзүүлэх нь магадлалтай, мөн дүнг нь найдвартайгаар хэмжих боломжтой бол орлогыг хүлээн зөвшөөрөхдөө уг хөнгөлөлтийг орлогоос хасч бүртгэнэ.

2.12.2 Хүүгийн орлого

Эдийн засгийн өгөөж нь Групп-д ирэх өндөр магадлалтай ба орлогын дүнг найдвартайгаар тооцоолох боломжтой тохиолдолд хүүгийн орлогыг хүлээн зөвшөөрнө. Хүүг хугацаанаас хамааралтайгаар үндсэн өрийг бодит хүүгийн хувиар үржүүлж хуримтлуулан бүртгэдэг. Бодит хүүгийн хувь гэдэг нь санхүүгийн өрийн хорогдуулсан өртгийг бодох ба хүү тооцох хугацааны турш бүртгэх хүүгийн зардлыг хуваарилах арга юм.

2.12.3 Түрээсийн орлого

Үйл ажиллагааны түрээсийн орлогыг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар тооцож ашиг алдагдлаар тусгадаг.

2.12.4 Бусад орлого

Бусад орлого нь бизнесийн хэвийн бус нөхцөлд үүссэн бөгөөд эдийн засгийн өгөөжийг найдвартай хэмжих боломжтой, үүнийг Групп хүртэх магадлалтай үед бусад орлогыг хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

2.13 Түрээс

Хөрөнгийн өмчлөлтэй холбоотой бараг бүх эрсдэл болон өгөөжийг түрээслэгчид шилжүүлж байвал уг түрээсийг санхүүгийн түрээсээр тайлагнадаг. Бусад бүх түрээсийг үйл ажиллагааны түрээсээр тайлагнадаг.

2.13.1 Түрээслүүлэгч

Үйл ажиллагааны түрээсийн орлогыг түрээсийн нийт төлбөрийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын арга ашиглан бүртгэдэг. Түрээсийн гэрээ байгуулах үед гарсан нэмэлт зардлуудыг түрээсийн хөрөнгө оруулалт дээр нэмж бүртгэж, түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар хорогдуулдаг.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.13 Түрээс (үргэлжлэл)

2.13.2 Түрээслэгч

Групп-д томоохон түрээсийн гэрээ байхгүй. Үйл ажиллагааны түрээсийн нийт төлбөрийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын арга ашиглан зардлаар бүртгэдэг. Үйл ажиллагааны түрээстэй холбоотой болзошгүй төлбөрийг тэдгээрийг гарсан жилд зардлаар бүртгэдэг. Үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээний дагуу урамшуулал авсан бол түүнийг өр төлбөр гэж бүртгэдэг ба түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын арга ашиглан түрээсийн өглөгийг бүүруулж, зардлаар бүртгэдэг.

2.14 Гадаад валютын ажил гүйлгээ

Төгрөгөөс бусад мөнгөн тэмдэгт нь гадаад валют гэж тооцогддог ба гадаад валютаар хийгдсэн гүйлгээнүүд нь тухайн гүйлгээний өдрийн зах зээлийн ханшаар төгрөг рүү хөрвүүлэгддэг. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн хөрөнгө болон өр төлбөр нь тухайн нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн ханшаар төгрөг рүү хөрвүүлэгддэг. Энэхүү гадаад валютын хөрвүүлгийн гүйлгээнээс үүссэн ханшийн зөрүүг тухайн тайлант хугацаанд нэгтгэсэн иж бүрэн орлогын тайлангийн хэсэгт тусгадаг.

Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн бус зүйлсийн хөрөнгө ба өр төлбөр нь тухайн гүйлгээний өдрийн зах зээлийн ханшаар хөрвүүлэгддэг. Мөнгөн зүйлсийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн дахин хөрвүүлэлтээс үүссэн ханшийн зөрүүгийн олз, гарзыг тухайн жилийн ашиг алдагдлаар бүртгэдэг.

Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн бус зүйлсийн хөрөнгө ба өр төлбөр нь түүхэн ханшаараа хэмжигдэх бөгөөд дахин хөрвүүлэлт хийдэггүй.

2.15 Зардал хүлээн зөвшөөрөлт

Зардлыг нэгтгэсэн иж бүрэн орлогын тайланд зардлын чиг үүргийн аргыг ашиглан тайлагнадаг. Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөгт борлуулсан барааны бүтээгдэхүүнтэй шууд холбоотой зардлууд багтдаг. Харин үйл ажиллагааны зардалд ерөнхий ба удирдлагын, борлуулалт, маркетингийн болон Группын бусад бизнесийн үйл ажиллагааны зардлууд ордог.

2.16 Зээлийн зардал

Шалгуурт нийцсэн хөрөнгийн олж бэлтгэх, барьж байгуулах ба үйлдвэрлэхэд шууд холбоотой хүүгийн зардлыг тэдгээр хөрөнгийн өртөгт оруулж бүртгэдэг. Шалгуурт нийцсэн хөрөнгө гэдэг нь түүнийг зориулалтаар нь ашиглах эсвэл борлуулахад бэлэн болгоход их хэмжээний хугацаа зарцуулдаг хөрөнгийг хэлэх ба уг хөрөнгийг ашиглах ба борлуулахад бэлэн болгох хүртэлх хугацаанд хүүгийн зардлыг хөрөнгийн өртөгт оруулдаг.

Шалгуурт нийцсэн хөрөнгийг санхүүжүүлэхээр хүлээж буй зээлийг сул чөлөөтэй үед нь богино хугацаагаар хүү олох хөрөнгө оруулалтанд ашигласан бол олсон хүүг капиталжуулах хүүгийн зардлыг бууруулж бүртгэнэ. Бусад бүх зээлийн хүүг тэдгээрийг гарсан жилийн ашиг алдагдлын тайланд тусгана.

2.17 Ажилчдын тэтгэмж

Групп нь тайлант хугацаанд ажилчдад олгох цалингийн зардлаас төлсөн төлбөрийг хассан цэвэр дүнгээр өрийг бүртгэдэг. Түүнчлэн Групп нь ойрын хугацаанд мөнгөн шагнал олгох, ашиг хуваах хөтөлбөрийн хүрээнд төлөх дүнгээр өр бүртгэдэг. Ингэхдээ Групп нь ажилчдынхаа үзүүлсэн үйлчилгээний үр дүнд ийнхүү төлөхөөр хуулиар хүлээсэн эсвэл үүсмэл үүрэг хүлээсэн бөгөөд холбогдох өрийн дүнг найдвартайгаар тооцоолох боломжтой бол өрийн санг бүртгэдэг.

Богино хугацаат тэтгэвэр, тэтгэмжийг ажилчид үйлчилгээ үзүүлсэн үед дискаунтлаагүй сууриар хэмжиж, зардлаар хүлээн зөвшөөрдөг.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.18 Нөөц

Групп нь өнгөрсөн үйл явдлын улмаас хуулиар үүрэг хүлээсэн эсвэл үүсмэл үүрэг хариуцлага хүлээсэн бөгөөд энэхүү үүргийг барагдуулахад эдийн засгийн өгөөжийг зарцуулах өндөр магадлалтай бөгөөд үүрэг хариуцлагыг бодитоор хэмжих боломжтой бол нөөцийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрч бүртгэдэг. Бүртгэлд тусгагдсан нөөцийн дүн нь үүссэн өрийг төлж барагдуулахад шаардагдах мөнгөн дүнгийн хэмжээг тайлант жилийн эцсийн байдлаар тухайн өртэй холбоотой нөхцөл байдал, эрсдэлийг харгалзан тооцоолсон удирдлагын хийж чадах хамгийн сайн тооцоололд үндэслэдэг. Одоогийн үүссэн өрийг барагдуулахад хэрэгтэй тооцоолж буй мөнгөн гүйлгээнд үндэслэн нөөцийг хэмждэг ба түүний дансны дүн нь тэдгээр мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнээр тодорхойлогддог.

Нөөцийг барагдуулахад шаардлагатай эдийн засгийн өгөөжийг бүгдийг нь эсвэл заримыг нь гуравдагч тал нөхөн төлөх магадлалтай ба хэрэв нөхөн төлөх нь тодорхой болсон бөгөөд нөхөн төлбөрийн хэмжээг найдвартай хэмжих боломжтой үед түүнийг авлага хэмээн бүртгэнэ. Нөөцийг тайлант хугацаа бүрийн эцэст дахин хянах ба тайлант хугацааны эцэст хамгийн сайн тооцооллыг тусгаж залруулдаг. Эдийн засгийн өгөөжийг шилжүүлж өр төлбөрийг барагдуулах шаардлагагүй болсон үед нөөцийг буцаана.

2.19 Болзошгүй өр төлбөр ба хөрөнгө

Аж ахуйн нэгжийн бүрэн хяналтаас гадуурх нэг болон түүнээс дээш ирээдүйн үйл явдал тохиолдох, эс тохиолдохоос хамаарч үүсэх эсэх нь тодорхойлогддог тул болзошгүй өр ба болзошгүй хөрөнгийг бүртгэдэггүй. Эдийн засгийн өгөөжийг агуулсан нөөцийн гадагш урсгал гарах магадлал маш бага биш л бол бүх тохиолдолд болзошгүй өр төлбөрийг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд нэмж тодруулна.

Харин эдийн засгийн өгөөж орж ирэх өндөр магадлалтай үед л болзошгүй хөрөнгийг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд нэмж тодруулна.

2.20 Холбоотой тал

Групп болон Группын толгой компани болон түүнтэй холбоотой этгээдүүдийн хооронд нөөц, ажил үйлчилгээ эсвэл үүрэг хариуцлага шилжүүлэхдээ төлбөр нэхэмжилсэн эсэхээс үл хамааран тэдгээрийн хооронд хийгдсэн ажил гүйлгээг холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ гэнэ. Аливаа хувь хүн эсвэл түүний гэр бүлийн ойр дотны гишүүнийг дараах тохиолдолд Групп-тэй холбоотой гэж үзнэ.

- Группыг шууд эсвэл хамтран хянадаг
- Группын үйл ажиллагаанд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлдэг
- Группын болон Группын толгой компанийн удирдах ажилтан

Хэрэв дараах нөхцлийн аль нэг нь хангагдаж байвал тухайн аж ахуйн нэгжийг Групп-тэй холбоотой гэж үзнэ:

- Тухайн аж ахуйн нэгж болон Групп нь нэг бүлэг аж ахуйн нэгжийн бүрэлдэхүүнд багтаж байвал өөрөөр хэлбэл, толгой компани, охин компани болон нэг толгой компанид багтдаг охин компаниуд бүгд бусадтайгаа холбоотой гэсэн үг юм.
- Нэг аж ахуйн нэгж нь нөгөө аж ахуйн нэгжийн хараат эсвэл хамтарсан үйлдвэр бол эсвэл нөгөө аж ахуйн нэгжийг багтаасан бүлгийн нэг аж ахуйн нэгжийнх нь хараат эсвэл хамтарсан үйлдвэр бол
- Хоёр компани хоёулаа нэг гуравдагч этгээдийн хамтарсан хөрөнгө оруулалттай компани бол
- Нэг аж ахуйн нэгж нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хамтарсан үйлдвэр ба харин нөгөө аж ахуйн нэгж нь уг гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хараат компани бол
- Тухайн аж ахуйн нэгж нь Групп эсвэл Групп-тэй холбоотой аж ахуйн нэгжийн аль нэгнийх нь ажилчдын тэтгэвэр тэтгэмжинд зориулсан ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэмжийн төлөвлөгөө байгаа бол
- Тухайн аж ахуйн нэгж нь дээр дурьдсан холбоотой талаар тодорхойлогдсон хувь хүний шууд эсвэл хамтарсан хяналтан дор байх
- Группыг шууд эсвэл хамтран хянадаг этгээд нь тухайн аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд их хэмжээний нөлөөтэй байх, тухайн аж ахуйн нэгжийн, эсвэл түүний толгой компанийн удирдах ажилтан.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)

2.21 Татвар

Орлогын татварын зардал нь тухайн жилд төлөхөөр тооцсон татвар ба хойшлогдсон татварын нийлбэрээс бүрдэнэ.

2.21.1 Тухайн жилийн орлогын албан татвар

Тухайн жилийн татварын өглөг нь тухайн жилийн татвар ногдуулах орлогод суурилсан байна. Татвар ногдуулах орлого нь Группын санхүүгийн тайлангаар тодорхойлсон ашгаас зөрүүтэй байдаг нь санхүүгийн тайланд тусгагдсан орлого, зарлагын зүйлсийн татвар ногдох, татвар ногдох орлогоос хасагдах хугацаа нь татварын тайлангийн зорилгоор өөр тайлант хугацаанд үүсдэг эсвэл эдгээр нь огт татвар ногдохгүй эсвэл татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй байдагтай холбоотой. Группын тухайн жилийн татварын өрийг тайлангийн өдрөөр хүчин төгөлдөр эсвэл хүчин төгөлдөр болох нь тодорхой татварын хувь хэмжээгээр тооцож, тодорхойлно.

2.21.2 Хойшлогдсон татвар

Хойшлогдсон татварыг нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан дахь хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэ болон татвар ногдуулах орлогыг тооцоход хэрэглэсэн тэдгээрийн татварын суурь хоёрын хоорондын түр зөрүүнд тооцдог. Ерөнхийдөө бүх татвар ногдох түр зөрүүгээр хойшлогдсон татварын өрийг бүртгэдэг. Хойшлогдсон татварын хөрөнгийг бараг бүх хасагдах түр зөрүүнд тооцдог боловч ирээдүйд тэдгээр хасагдах түр зөрүүг шингээхэд хүрэлцэхүйц татвар ногдуулах ашигтай байх өндөр магадлалтай эсэхийг харгалздаг. Эдгээр хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг гүүдвил болон татварын ногдуулах орлого ба санхүүгийн ашгийн аль алинд нь нөлөөлдөггүй ажил гүйлгээ (бизнесийн нэгдлээс бусад)-ний үед бусад хөрөнгө бө өр төлбөрийг анх бүртгэхэд үүссэн түр зөрүүгээр бүртгэдэггүй.

Хойшлогдсон татварын хөрөнгийн дансны үнийг тайлант хугацааны эцэст хянаж үздэг ба уг хөрөнгийг болон хөрөнгийн зарим хэсгийг нөхөхөд хүрэлцэхүйц татвар ногдуулах ашигтай байх магадлал бага болсон бол дансны үнийг бууруулдаг. Тайлант жилийн татварын зардал нь тухайн жилийн татвар ногдох орлогод нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрөөр хүчин төгөлдөр эсвэл хүчин төгөлдөр болох нь тодорхой татварын хувь хэмжээг ашиглан ногдуулсан татварын өр болон өмнөх жилүүдийн татварын өртэй холбоотой залруулгаас бүрдэнэ.

Хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг уг татварыг үүсгэж байгаа хөрөнгө, өр төлбөрийг борлуулах, барагдуулах үеийн татварын хувийг ашиглан хэмжих ба тайлангийн өдрөөр хүчин төгөлдөр эсвэл хүчин төгөлдөр болох нь тодорхой татварын хувь хэмжээгээр тооцож, тодорхойлно. Хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хэмжихдээ уг татварыг үүсгэж байгаа хөрөнгө, өр төлбөрийг тайлангийн өдрийн байдлаар Групп хэрхэн борлуулах, барагдуулахаар төлөвлөж байгаа ба түүнээс хамаарсан татварын нөлөөллийг тусгасан байх ёстой.

2.21.3 Тухайн жилийн болон хойшлогдсон татвар

Тухайн жилийн болон хойшлогдсон татварыг тайлант жилийн ашиг алдагдлаар бүртгэх ба харин тэдгээр нь иж бүрэн орлого эсвэл өмчийн хэсэгт шууд бүртгэгдсэн зүйлстэй холбоотой бол харгалзан иж бүрэн орлого эсвэл өмчийн хэсэгт бүртгэдэг. Тухайн жилийн болон хойшлогдсон татвар нь бизнесийн нэгдлийг анх бүртгэхтэй холбоотой бол татварын нөлөөллийг бизнесийн нэгдлийн бүртгэлд оруулж тусгана.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж ба тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг СТОУС-д нийцүүлэн бэлтгэх үйл явц нь таамаглал тооцоолол, үнэлэмж хэрэглэхийг удирдлагаас шаарддаг ба энэхүү таамаглал, тооцоолол, үнэлэмж нь нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын хэрэгжилт, нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн өдрөөр тайлагнагдсан хөрөнгө, өр төлбөрийн дүн, болзошгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн тодруулга болон тайлант үед хүлээн зөвшөөрөгдсөн орлого, зардлын дүнд тус тус нөлөөлдөг. Ирээдүйд гарах бодит үр дүн нь эдгээр тооцооллоос зөрүүтэй байж болно.

Тооцоолол, түүнийг хийхэд хэрэглэсэн таамаглал, төсөөллийг байнга хянадаг. Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцоололд хийсэн өөрчлөлтийг өөрчлөлт хийгдсэн тайлант үе болон ирээдүйн тайлант үеүдэд тус тус тусгадаг.

3.1 Нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж

3.1.1 Газрын эрхийн ашиглалтын жил ба элэгдэл

Групп нь Монгол улсад орших газрыг 15-аас 60 жилээр түрээсэлдэг.

Групп газрыг гэрээний дагуу олз эзэмшсэн бодит үнэ цэнээр нь анх бүртгэлд тусгадаг. Групп өнгөрсөн жилүүдэд газар ашиглах эрхийн хугацааг маш бага хэмжээний төлбөр төлж амжилттай сунгуулсан. Группын удирдлага газар ашиглах эрхийн хугацааг бага хэмжээний төлбөр төлж, цаашид тодорхойгүй хугацаагаар эзэмшинэ гэдэгт итгэлтэй байна. Тиймээс нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд 2,576,718 мянган төгрөг (2015 онд 300,000 мянган төгрөг)-ийн дансны үнэ бүхий газар нь үнэ цэнийн бууралтыг хассан, дахин үнэлсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн бөгөөд газрыг элэгдүүлдэггүй.

3.1.2 Монгол улсын татварын систем

Хэвийн бизнесийн үйл ажиллагааны явцад Групп нь хууль, эрх зүйн асуудлууд, гомдол нэхэмжлэлд өртөж болно. Ийм хууль, эрх зүйн асуудал, гомдол нэхэмжлэл байгаа бол түүнээс гарах үүрэг хариуцлага нь Группын ирээдүйн үйл ажиллагааны үр дүн болон санхүүгийн байдалд их хэмжээний сөрөг үр дагаврыг бий болгохгүй гэж Группын удирдлага итгэж байна.

Зах зээлийн эдийн засагт шилжих шилжилттэй холбоотойгоор Монголын Засгийн Газар бизнес болон эдийн засгийн бүтцэд өөрчлөлт шинэчлэлтийг хийсээр байна. Үүний үр дүнд бизнесийн үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэх хууль журмууд ч мөн өөрчлөгдсөөр байна.

Өөр өөр эрх бүхий байгууллагууд татварын хуулийн хэрэгжилтэнд хяналт шалгалт хийж төлбөр торгууль тавих хуулиар тогтоосон эрхтэй байдаг. Групп татварын хууль тогтоомжийн ойлголт дээрээ үндэслэн бүх татваруудыг үнэн зөв тодорхойлсон гэж итгэж байгаа боловч дээр дурдсан хүчин зүйлүүдээс үндэслэн Групп-д татварын эрсдэл байсаар байна.

3.2 Тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж

Дараах нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн их хэмжээний дүн бүхий үзүүлэлтүүдэд дараах таамаглал төсөөллийг ашиглан, нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн.

3.2.1 Дансны ба бусад авлагын эргэн төлөгдөх байдал

Групп дансны ба бусад авлагын эргэн төлөгдөх байдлыг үнэлж найдваргүй авлагын санг байгуулдаг. Найдваргүй авлагын санг байгуулахдаа тухайн авлагын дансны үнэд эргэн төлөгдөхгүй байх нотолгоо болон үйл явдалд үндэслэдэг. Удирдлага тусгайлан өмнөх туршлага, харилцагчийн төвлөрөл, харилцагчийн зээлийн чадвар, тухайн эдийн засгийн байдал болон харилцагчийн төлбөрийн нөхцөл дэх өөрчлөлтөнд үндэслэн байгуулсан найдваргүй авлагын сан нь хангалттай эсэхэд үнэлэмж ашигладаг.

2016 оны 12 сарын 31-нээрх Группын дансны ба бусад авлагын дансны үнэ нь 19,519,521 мянган төгрөг, найдваргүй авлагын сангийн үлдэгдэл 1,451,731 мянган төгрөг (2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар дансны ба бусад авлагын дансны үнэ нь 11,282,338 мянган төгрөг, найдваргүй авлагын сангийн үлдэгдэл 1,440,549 мянган төгрөг) байсан.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж ба тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж (үргэлжлэл)

3.2 Тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж (үргэлжлэл)

3.2.2 Бараа материалын үнэлгээ

Группын удирдлага удаан гүйлгээтэй, зарагддаггүй болон эвдэрч гэмтсэн бараа материалыг тодорхой хугацаагаар хянадаг ба үнэлэмж болон тооцооллыг ашигладаг. Эдгээр тооцооллоос хамаарч бараа материалын үнэлгээ өөрчлөгдөх боломжтой.

Группын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу бараа материалын үнэлгээг тооцоходоо бараа материалын насжилт дээр үндэслэн өмнөх жилүүдийн туршлага, түүхэн мэдээлэлд үндэслэн тооцсон хувиар тооцдог.

Удирдлага дээрх бараа материалын үнэлгээг тодорхойлоход хэрэглэсэн төсөөлөл болон үнэлэмж зохистой буюу тохиромжтой гэдэгт итгэж байна.

2016 оны 12 сарын 31-нээрх бараа материалын дансны үнэ нь 58,737,861 мянган төгрөг, бараа материалын хасагдуулгын үлдэгдэл 906,212 мянган төгрөг (2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар бараа материалын дансны үнэ нь 46,366,783 мянган төгрөг, бараа материалын хасагдуулгын үлдэгдэл 727,383 мянган төгрөг) байсан.

3.2.3 Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жил

Тодруулга 2.6-д тайлбарласнаар, Групп үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жилийн тооцооллыг нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн өдрөөр хянадаг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай бол залруулдаг. Тайлант жилийн эцэст үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жилийн тооцоололд өөрчлөлт гараагүй.

Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жилийг тооцоолоход үнэлэмж ашигладаг ба уг тооцоолол нь тайлант жилийн цэвэр ашигт нөлөө үзүүлэх боломжтой.

Удирдлага дээрх тооцоолсон үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жил уг хөрөнгийн бодитой эдийн засгийн ашиглах жил гэдэгт итгэж байна.

3.2.4 Барилга ба газрын бодит үнэ цэнийн хэмжилт

Газар болон барилга нь санхүүгийн тайлагналын зорилгоор бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн. Групп хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг тооцоолоходоо ажиглаж болох зах зээлийн үнийн мэдээллийг ашигладаг. Идэвхитэй зах зээлийн үнэ цэнийн мэдээлэл тодорхойгүй бол Групп хараат бус мэргэжлийн үнэлгээчнээр хөрөнгийн үнэлгээг тооцоолуулдаг. Эдгээр тооцооллоос хамаарч газар болон барилгын үнэлгээ өөрчлөгдөх боломжтой

Барилга болон газрын бодит үнэ цэнийг тооцоолоход ашигласан мэдээлэл болон үнэлгээний аргачлалын талаар тодруулга 9.2-г харна уу.

4. Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)

4.1 Тайлант жилд хэрэгжиж эхэлсэн шинэчлэгдсэн СТОУС болон шинэ тайлбарууд

Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс гаргасан 2016 оны 1 сарын 1-нээс хэрэгжиж эхэлсэн СТОУС-ын өөрчлөлтүүдийг тайлант жилд хэрэгжүүлсэн.

Хэрэгжиж эхэлсэн хугацаа	Шинэчлэгдсэн СТОУС болон өөрчлөлтүүд
2016 оны 1 сарын 1	НББОУС 16 болон НББОУС 41-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт- Хөдөө Аж Ахуй СТОУС 11-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт- <i>Хамтарсан үйл ажиллагааны хувь оролцоог олж эзэмших үеийн нягтлан бодох бүртгэл</i>
	НББОУС 16 болон НББОУС 38-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт- <i>Элэгдэл ба хорогдлын зохистой аргачлалын ангилал</i>
	НББОУС 1-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт - <i>Санхүүгийн тайлангийн толилуулга</i>
	НББОУС 27- д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт - <i>Тусдаа санхүүгийн тайлан дахь өмчийн арга</i>
	СТОУС 10, СТОУС 12 ба НББОУС 28-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлтүүд <i>Хөрөнгө оруулалтын аж ахуйн нэгж: Нэгтгэсэн тайлан бэлтгэхээс чөлөөлсөн нөхцлүүд</i>
	СТОУС-ын 2012-оос 2014 оны мөчлөгт хийгдсэн <i>Жилийн шинэчлэлүүд</i>

Дээрх стардартын өөрчлөлт болон тайлбарууд нь Группын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудад нөлөөлөх хэмжээний өөрчлөлтүүдийг бий болгоогүй бөгөөд Группын нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд нөлөөлөөгүй болно.

4. Тайлант жилд хэрэгжиж эхэлсэн шинэчлэгдсэн СТОУС болон шинэ тайлбарууд (үргэлжлэл)

Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй стандартууд

Группын санхүүгийн тайлангуудыг батлан гаргах үед батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд болон тайлбаруудыг доор тодруулсан болно. Эдгээр стандартууд болон өөрчлөлтүүд нь Группын нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэхээр бол Групп эдгээрийг хэрэгжиж эхэлсэн үеэс дагаж мөрдөнө.

Хэрэгжих хугацаа	Шинэ стандартууд болон өөрчлөлтүүд
2017 оны 1 сарын 1	НББОУС 7-д хийгдсэн өөрчлөлт - <i>Тодруулга</i>
	НББОУС 12-д хийгдсэн өөрчлөлт - <i>Хэрэгжээгүй алдагдлаас хойшлогдсон татварын хөрөнгө хүлээн зөвшөөрөх</i>
2018 оны 1 сарын 1	СТОУС 9 <i>Санхүүгийн хэрэгсэл</i>
	СТОУС 15 <i>Худалдан авагчтай байгуулсан гэрээнээс орох орлого</i>
	СТОУС 2-д хийгдсэн өөрчлөлт - <i>Хувьцаанд суурилсан төлбөрийн Хэмжилт болон Ангилал</i>
	СТОУТХ 22 <i>Гадаад валютын гүйлгээ ба урьдчилгаа</i>
	НББОУС 40-д хийгдсэн өөрчлөлт - <i>Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн шилжүүлэлт</i>
	СТОУС 4-д хийгдсэн өөрчлөлт - <i>СТОУС 9-ийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой СТОУС 4 Даатгалын Гэрээ</i>
	СТОУС 15-д хийгдсэн тайлбар <i>Худалдан авагчтай байгуулсан гэрээнээс орох орлого</i>
2017 оны 1 сарын 1 эсвэл 2018 оны 1 сарын 1*	СТОУС-ын 2014-өөс 2016 оны мөчлөгт хийгдсэн <i>Жилийн шинэчлэлүүд</i>
2018 оны 1 сарын 1	СТОУС 16 <i>Түрээс</i>
Тодорхойгүй	СТОУС 10 болон НББОУС 28-д хийгдсэн өөрчлөлт - <i>Хөрөнгө оруулагч болон Хараат эсвэл Хамтарсан Үйлдвэрийн хооронд хийгдсэн хөрөнгийн борлуулалт болон хөрөнгөөрх хөрөнгө оруулалт</i>

* СТОУС 1 болон НББОУС 28-д хийгдсэн өөрчлөлт нь 2018 оны 1 сарын 1 эсвэл түүнээс хойшхи хугацаагаар эхэлсэн санхүүгийн жил, СТОУС 12-д хийгдсэн өөрчлөлт нь 2017 оны 1 сарын 1 эсвэл түүнээс хойшхи эхэлсэн санхүүгийн жилээс хэрэгжинэ.

Группын удирдлага дээрх шинэ болон шинэчлэгдсэн СТОУС-ын хэрэгжилт нь ирээдүйд Группын нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлж болзошгүй гэж урьдчилан таамаглаж байна. Хэдий тийм боловч, уг нөлөөллийг дэлгэрэнгүй нарийвчлан шалгах хүртэл тооцоолол хийж хэрэгжүүлэх боломжгүй байна.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

5. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

	2016	2015
Гадаад валютын харилцах данс болон касс	469,602	680,034
Төгрөгийн харилцах данс болон касс	1,403,047	331,296
Төгрөгийн богино хугацаатай хадгаламж	741,621	17,000,019
	2,614,270	18,011,349

Банкин дахь төгрөгийн харилцах дансанд жилийн 3.6%, гадаад валютын харилцах дансанд жилийн 1.2%-ийн хүү боддог.

Мөнгөтэй адилтгах хөрөнгө нь мөнгөний тодорхой дүнд чөлөөтэй хөрвөдөг, үнэ цэнийн өөрчлөлтөд өртөх эрсдэл багатай богино хугацааны өндөр хөрвөх чадвартай бөгөөд дээрх богино хугацаат хадгаламж нь жилийн 6.5 - аас 16.1 хувийн хүүтэй.

6. Дансны ба бусад авлага

	2016	2015
Дансны авлага	6,777,954	5,196,304
Холбоотой талаас авах авлага (Тодруулга 23.1-г үзнэ үү)	14,002,010	7,398,289
Бусад авлага	191,288	128,294
	20,971,252	12,722,887
Найдваргүй авлагын хасагдуулга	(1,451,731)	(1,440,549)
	19,519,521	11,282,338

6.1 Дансны авлага

Группын зээлийн борлуулалтын төлөгдөх хугацаа дунджаар 60 хоног байна. Хугацаа хэтэрсэн авлагад хүү тооцдоггүй. Аливаа шинэ үйлчлүүлэгчдийг хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө Группын удирдлага боломжит зээлийн чанарыг үнэлж, зээлийн хязгаарыг үйлчлүүлэгч тус бүрийн хувьд тодорхойлдог. Групп нь найдваргүй авлагын хасагдуулгын зардлыг хүлээн зөвшөөрөхдөө авлага тус бүрийн насжилт, тухайн харилцагчийн зээлийн түүх болон харилцагчийн санхүүгийн байдлыг хянаж үздэг.

Тайлант хугацааны эцсээрх авлага дотор төлөгдөх хугацаа нь хэтэрсэн боловч найдваргүй авлагын хасагдуулгын сан байгуулаагүй (насжилтыг дараах хүснэгтээс харна үү) дараах авлагууд багтсан. Учир нь тэдгээр худалдан авагчийн зээлийн чанарт томоохон өөрчлөлт гараагүй ба авлагыг бүрэн эргэн төлөгдөнө гэж үзэж байна.

Төлөгдөх хугацаа нь хэтэрсэн боловч хэвийн авлагууд:

	2016	2015
60 - 90 хоног	87,197	-
90 - 180 хоног	306,945	479,391
181 - 360 хоног	30,721	355,540
	424,863	834,931

6.2 Холбоотой талуудад олгосон зээл болон урьдчилгаа

Богино хугацааны санхүүжилтийн хэрэгцээг хангах зорилгоор холбоотой талуудад зээл олгосон. Холбоотой талуудаас авах авлагын талаар тодруулга 23-аас харна үү.

6. Дансны ба бусад авлага (үргэлжлэл)

6.3 Бусад авлага

Бусад авлага нь голчлон ажилчдаас авах авлага болон түрээсийн зорилгоор байршуулсан барьцаа мөнгөнөөс бүрдэж байна.

Найдваргүй авлагын хасагдуулгын хөдөлгөөн:

	2016	2015
Найдваргүй авлагын хасагдуулгын эхний үлдэгдэл	1,440,549	1,431,571
Тайлант жилд байгуулсан хасагдуулга	13,139	24,054
Данснаас хассан авлага	(1,957)	(15,076)
Найдваргүй авлагын хасагдуулгын эцсийн үлдэгдэл	1,451,731	1,440,549

Үнэ цэнэ буурсан авлагын насжилт:

	2016	2015
181 - 360 хоног	8,301	20,802
361 хоногоос дээш	1,443,430	1,419,747
	1,451,731	1,440,549

7. Урьдчилгаа төлбөр

	2016	2015
Урьдчилгаа төлбөр	2,423,738	8,522,517
Урьдчилж төлсөн зардал	15,766	55,466
Урьдчилж төлсөн татвар	280,148	14,047
	2,719,652	8,592,030

8. Бараа материал

	2016	2015
Түүхий эд материал	24,892,142	20,548,476
Дуусаагүй үйлдвэрлэл	10,131,853	6,661,214
Бэлэн бүтээгдэхүүн	18,993,480	16,443,094
Үйлдвэрлэлийн хангамжийн материал	4,977,830	3,441,382
Түүхий эд материал	648,768	-
	59,644,073	47,094,166
Бараа материалын хасагдуулга	(906,212)	(727,383)
	58,737,861	46,366,783

Түүхий эд материалд түүхий ноолуур, самнасан ноолуур болон ноолууран утас багтсан. 2016 онд бараа материалаас борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөгт 52.0 тэрбум төгрөгийг (2015 онд: 43.3 тэрбум төгрөг) бүртгэсэн.

Тайлант жилд бараа материалын өртөгт 11,595 сая төгрөг (2015 оны 12 сарын 31: 9,407 сая төгрөг)-ийн ажилчдын цалин болон түүнтэй адилтгах зардлыг бүртгэсэн.

Бараа материалын хасагдуулгын хөдөлгөөн:

	2016	2015
Хасагдуулгын эхний үлдэгдэл	727,383	796,097
Тайлант жилд байгуулсан бараа материалын хасагдуулга	215,323	194,706
Өмнө байгуулсан хасагдуулгын нөхөлт	(36,494)	(263,420)
Хасагдуулгын эцсийн үлдэгдэл	906,212	727,383

ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)

9. Үндсэн хөрөнгө

	Газар, дахин үнэлсэн дүнгээр	Барилга, дахин үнэлсэн дүнгээр	Тоног төхөөрөмж, өртгөөр	Тавилга эд хогшил, өртгөөр	Тээврийн хэрэгсэл, өртгөөр	Дуусаагүй барилга/ замд яваа хөрөнгө	Нийт
Өртөг эсвэл дахин үнэлэгдсэн дүн:							
2014 оны 12 сарын 31	300,000	14,895,247	36,719,153	1,554,044	1,293,055	-	54,761,499
Нэмэгдсэн	-	6,676,922	1,783,492	290,151	204,310	-	8,954,875
Дахин үнэлгээ	-	4,636,588	-	-	-	-	4,636,588
Хасагдсан	-	(6,305,300)	(354,851)	(117,394)	(15,011)	-	(6,792,556)
Дахин ангилал	-	75,764	(4,444)	(71,320)	-	-	-
2015 оны 12 сарын 31	300,000	19,979,221	38,143,350	1,655,481	1,482,354	-	61,560,406
Нэмэгдсэн	-	967,350	4,559,966	800,746	321,477	9,529,292	16,178,831
Дахин үнэлгээ	2,276,718	-	-	-	-	-	2,276,718
Хасагдсан	-	-	(627,236)	(69,914)	(244,392)	-	(941,542)
Дахин ангилал	-	111,526	(114,729)	3,203	-	-	-
2016 оны 12 сарын 31	2,576,718	21,058,097	41,961,351	2,389,516	1,559,439	9,529,292	79,074,413
Хуримтлагдсан элэгдэл:							
2014 оны 12 сарын 31	-	1,368,173	19,054,697	494,621	432,011	-	21,349,502
Элэгдэл	-	450,784	3,208,728	203,690	128,674	-	3,991,876
Дахин үнэлгээ	-	(1,639,464)	-	-	-	-	(1,639,464)
Хасагдсан	-	-	(327,880)	(90,552)	(7,846)	-	(426,278)
Дахин ангилал	-	43,098	(732)	(42,366)	-	-	-
2015 оны 12 сарын 31	-	222,591	21,934,813	565,393	552,839	-	23,275,636
Элэгдэл	-	840,756	3,344,872	181,476	147,230	-	4,514,334
Хасагдсан	-	-	(534,969)	(38,505)	(177,843)	-	(751,317)
Дахин ангилал	-	76,196	(68,600)	(7,596)	-	-	-
2016 оны 12 сарын 31	-	1,139,543	24,676,116	700,768	522,226	-	27,038,653
Дансны дүн:							
2015 оны 12 сарын 31	300,000	19,756,630	16,208,537	1,090,088	929,515	-	38,284,770
2016 оны 12 сарын 31	2,576,718	19,918,554	17,285,235	1,688,748	1,037,213	9,529,292	52,035,760

Групп 2016 оноос эхлэн газрын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоо өөрчилж, өртгийн загвараас дахин үнэлгээний загвар руу шилжиж газрыг дахин үнэлсэн дүнгээр тайлагнасан.

Дуусаагүй барилга нь Группын толгой компанийн эзэмшиж буй газар дээр барьж буй дуусаагүй барилгатай холбоотой.

9.1 Барьцаалсан үндсэн хөрөнгө

2016 болон 2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар харгалзан 17,531 сая төгрөг ба 18,595 сая төгрөгийн дансны үнэтэй газар, барилга ба тоног төхөөрөмжийг банкны зээлэнд барьцаалсан байна (тодруулга 13.1-г харна уу).

9. Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)

9.2 Газар болон барилгын бодит үнэ цэнийн хэмжилт

Группын барилга болон газар нь хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэ цэнийн бууралтыг хассан дахин үнэлсэн дүнгээр тусгагдсан. Группын барилга 2015 оны 12 сарын 31-нээр, газар 2016 оны 12 сарын 31-нээр Группээс хараат бус мэргэжлийн үнэлгээчний тодорхойлсон бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн. Газар 2015 оны 12 сарын 31-нд өртгөөр илэрхийлэгдсэн байсан.

Газрын бодит үнэ цэнийг ижил төрлийн хөрөнгийн зах зээлд арилжаалагдсан үнийг ашиглан зах зээлийн жишиг үнийн хандлагаар тодорхойлсон.

Барилгын бодит үнэ цэнийг барилгыг барьж байгуулах өртгөөс, ашиглагдсан хугацааны хоцрогдол болон элэгдлийг хассан дүнгээс түүнд хийгдсэн засварыг үндэслэн орлуулах өртгийн аргаар тодорхойлсон.

Тайлант хугацааны эцсээрх Группын барилга болон газрын бодит үнэ цэнийн мэдээлэл:

	Зэрэглэл 3	2016 оны 12 сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ
Газар	2,576,718	2,576,718
Барилга	19,918,554	19,918,554
	22,495,272	22,495,272

	Зэрэглэл 3	2015 оны 12 сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ
Газар	-	-
Барилга	19,756,630	19,756,630
	19,756,630	19,756,630

Газар болон барилгыг өртгөөр нь бүртгэж байсан бол газар болон барилгын дансны үнэ дараах байдалтай байна:

	2016	2015
Газар	300,000	300,000
Барилга	7,345,753	6,385,651

9.3 Бүрэн элэгдсэн үндсэн хөрөнгө

	2016	2015
Өртөг	5,828,035	6,364,770

9.4 Бараа материал болон ашиг, алдагдлаар бүртгэсэн элэгдэл ба хорогдол

Борлуулалт ба ерөнхий удирдлагын зардлаар бүртгэсэн элэгдэл ба хорогдол:

	2016	2015
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	615,997	464,491
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	21,033	16,540
	637,030	481,031

Тайлант жилд 3,898 сая төгрөг (2015 оны 12 сарын 31-нээр 3,527 сая төгрөг)-ийн элэгдлийн зардлыг бараа материалын өртөгт капиталжуулсан.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

10. Охин компани дахь хөрөнгө оруулалт

Охин компанийн нэр	Үндсэн үйл ажиллагаа	Үйл ажиллагаа явуулж буй улс	Эзэмшлийн хувь	
			2016	2015
Говь Кашмир Европ ХХК (i)	Гадаад худалдаа	Герман	100%	-
Говь Кашмир (Өвөр Монгол) ХХК (ii)	Гадаад худалдаа	Хятад	100%	-

(i) 2016 оны 11 сард Говь ХК өөрийн 100 хувийн эзэмшлийн охин компани болох Говь Кашмир Европ ХХК-ийг Герман улсын Берлин хотод үүсгэн байгуулсан. Уг охин компани нь Говь ХК-иас ноолууран бүтээгдэхүүн худалдан авч, өөрийн дэлгүүрээр борлуулдаг.

(ii) 2016 оны 12 сард Говь ХК өөрийн 100 хувийн эзэмшлийн охин компани болох Говь Кашмир (Өвөр Монгол) ХХК-ийг Хятад улсын Эрээн хотод үүсгэн байгуулсан. 2016 оны 12 сарын 31-ний байдлаар энэхүү охин компани нь үйл ажиллагаагаа явуулж эхлээгүй байсан.

11. Бусад эргэлтийн бус хөрөнгө

	2016	2015
Биет бус хөрөнгө	236,742	4,782
Хөрөнгө оруулалт	9,000	9,000
	245,742	13,782

11.1 Биет бус хөрөнгө

	2016	2015
Дансны үнэ		
1 сарын 1	4,782	18,044
Худалдан авалт	252,993	3,278
Тухайн жилийн хорогдол	(21,033)	(16,540)
12 сарын 31-нээрх цэвэр дүн	236,742	4,782

Биет бус хөрөнгө нь голчлон програм хангамжаас бүрдэж байна.

11.2 Хөрөнгө оруулалт

Групп Монгол Ноолуур ХХК-ийн хувьцааны 12.5 хувь, Монгол 999 Үндэсний Нэгдэл-ийн хувьцааны 0.1 хувийг эзэмшдэг ба Групп Монгол Ноолуур ХХК болон Монгол 999 Үндэсний Нэгдэл-д мэдэгдэхүйц нөлөөлөл үзүүлдэггүй.

Хөрөнгө оруулалтыг арилжаалах боломжтой санхүүгийн хөрөнгөөр ангилсан ба уг хөрөнгө оруулалт нь идэвхитэй зах зээл дээр арилжаалагддаггүй учраас бодит үнэ цэнийг нь найдвартайгаар тооцоолох боломжгүй бөгөөд уг хөрөнгө оруулалтыг өртгөөр нь бүртгэсэн.

ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
 НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД
 12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
 (МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)

12. Дансны ба бусад өглөг

	2016	2015
Дансны өглөг	1,560,089	275,357
Цалингийн өглөг	956,678	1,614,714
Бусад татварын өглөг (орлогын татварын өглөг ороогүй)	749,740	1,121,556
Урьдчилж орсон орлого	677,181	478,078
Ногдол ашгийн өглөг (Тодруулга 15-г үзнэ үү)	291,394	171,932
Холбоотой талд өгөх өглөг (Тодруулга 23.1-г үзнэ үү)	-	3,600
Бусад өглөг	63,155	33,272
	4,298,237	3,698,509

Дансны өглөг нь голчлон гадаадын болон дотоодын бэлтгэн нийлүүлэгчдэд өгөх өглөгөөс бүрдэх ба төлбөрийн нөхцөл нь 30-120 хоногийн хооронд байна. Групп нь бүх өглөг гэрээний нөхцлийн дагуу төлөгдсөнийг баталгаажуулах санхүүгийн эрсдлийн удирдлагын бодлоготой.

13. Зээл

	2016	2015
Богино хугацаат зээл	31,678,103	26,198,918
Урт хугацаат зээл	11,836,840	23,880,000
	43,514,943	50,078,918

Зээлийн нөхцөл, төрлөөр:

	2016		2015	
	Богино хугацаат зээл	Урт хугацаат зээл	Богино хугацаат зээл	Урт хугацаат зээл
Барьцаат зээл				
Голомт Банк (i)	18,685,242	-	3,400,000	14,000,000
Худалдаа Хөгжлийн Банк (ii)	12,720,000	11,836,840	20,120,000	9,880,000
Хаан Банк (iii)	145,927	-	-	-
Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк (iv)	-	-	2,494,975	-
Хүүгийн өглөг	126,934	-	183,943	-
Нийт зээлийн өглөг	31,678,103	11,836,840	26,198,918	23,880,000

Группын зээлийн үр ашигт хүүгийн түвшин (зээлийн гэрээний хүүтэй тэнцүү) нь дараах байдалтай байна:

	2016	2015
Үр ашигт хүүгийн хувь:		
Тогтмол хүү	7% - 9%	6% - 9%
Хувьсах хүү	-	7.35%

13. Зээл (үргэлжлэл)

13.1 Зээлийн гэрээний хураангуй

- (i) 2016 болон 2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Голомт Банкнаас дараах зээлүүд авсан:
- Групп 2013 онд 5 тэрбум төгрөг, 2014 онд 10 тэрбум төгрөг, 2015 онд 3 тэрбум төгрөгийн эргэлтийн хөрөнгийн зээлийг тус бүр жилийн 8 хувийн хүүтэйгээр авсан. Энэхүү зээлүүд нь Засгийн Газраас дотоодын үйлдвэрлэгчдийг дэмжих бодлогын хүрээнд гаргаж буй зээлүүд юм. Уг зээлүүдийн эргэн төлөлт нь 2016 оны 8 сараас эхэлсэн ба 2017 оны 11 сард бүрэн төлж дуусгах гэрээтэй байна. Уг зээлэнд Группын барилга болон газрыг барьцаалсан.
  - Групп 2016 оны 10 сарын 4 болон 2016 оны 12 сарын 9-нд харгалзан 601,305 евро болон 352,433 еврогийн зээлүүдийг харгалзан жилийн 8.24 болон 7.50 хувийн хүүтэйгээр авсан. Эдгээр зээлүүд нь харгалзан 2017 оны 9-р сар болон 2017 оны 11-р сард төлөх гэрээтэй байна. Уг зээлэнд Группын барилга болон газрыг барьцаалсан.
- (ii) 2016 болон 2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Худалдаа Хөгжлийн Банкнаас дараах зээлүүд авсан:
- Групп 2011 онд жилийн 7 хувийн хүүтэй 10 тэрбум төгрөгийн, 2012 онд жилийн 7 хувийн хүүтэй 10 тэрбум төгрөгийн эргэлтийн хөрөнгийн зээл авсан. 2015 онд нэмж 10 тэрбум төгрөгийн болон 5 тэрбум төгрөгийн зээлүүдийг жилийн 9 хувийн хүүтэйгээр тус тус нэмж авсан. Энэхүү зээлүүд нь Засгийн Газраас дотоодын үйлдвэрлэгчдийг дэмжих бодлогын хүрээнд гаргаж буй зээлүүд юм. 2011 болон 2012 онд авсан зээлүүдийг 2016 онд бүрэн төлж дуусгасан ба үлдсэн зээлүүдийн эргэн төлөлт 2015 оны 8 сард эхэлсэн ба 2018 оны 12 сард бүрэн төлж дуусгах гэрээтэй байна. Уг зээлэнд Группын барилга болон газрыг барьцаалсан.
  - Групп 2016 оны 3 сарын 28-нд 7.6 тэрбум төгрөгийн жилийн 8 хувийн хүүтэй эргэлтийн хөрөнгийн зээл авсан. Уг зээлийг 2017 оны 12 сард бүрэн төлж дуусгах гэрээтэй ба уг зээлэнд Группын эргэлтийн хөрөнгийг барьцаалсан.
  - Групп 2016 оны 12 сарын 21-нд 6 тэрбум төгрөгийн 60 сарын хугацаатай жилийн 8 хувийн хүүтэй шугаман зээл авсан. Групп 2016 оны 12 сарын 31-нээр 2,076,840 мянган төгрөгийн зээлийг ашигласан. Уг шугаман зээл нь 2020 оны 12 сард төлж дуусгах гэрээтэй ба Группын барилга болон газрыг барьцаалсан.
- (iii) Групп 2016 оны 9 сарын 8 болон 2016 оны 9 сарын 13-нд Хаан Банкнаас 4,560,000 иен, 19,803 ам.долларын зээлийг харгалзан жилийн 7.12 болон 8.65 хувийн хүүтэйгээр үндсэн хөрөнгийн худалдан авалтаа санхүүжүүлэх зорилгоор авсан. Эдгээр зээлүүд нь 2017 оны 9 сард бүрэн төлж дуусгах гэрээтэй ба уг зээлэнд Группын барилга болон газрыг барьцаалсан.
- (iv) Групп 2012 онд 5,000,000 ам.долларын зээлийг Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк (ЕСБХ Банк)-наас төлбөрийн чадвар болон ажлын капиталаа нэмэгдүүлэхээр авсан. Уг зээлийн жилийн хүү нь 6 сарын LIBOR хүү нэмэх нь 6.5% бөгөөд ба нэхмэлийн үйлдвэр болон тоног төхөөрөмжөө барьцаалсан байна. Групп зээлийг 2016 оны 7 сард бүрэн төлж дуусгасан.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

14. Хувьцаат капитал

	Хувьцааны тоо		Хувьцаат капитал	
	2016	2015	2016	2015
Эхний болон эцсийн үлдэгдэл	7,801,125	7,801,125	780,113	780,113

2015 болон 2016 оны 12 сарын 31-нээрх Компанийн 780,112.5 мянган төгрөгийн хувьцаат капитал нь нэг бүр нь 100 төгрөгийн үнэтэй 7,801,125 ширхэг зөвшөөрөгдсөн ба гаргасан хувьцаанаас бүрдэж байна.

Компани нь Улсын Бүртгэлийн Ерөнхий Газарт бүртгүүлж, улсын бүртгэлийн 2076357 тоот регистрийн дугаартай гэрчилгээ авсан болно.

15. Ногдол ашиг

	2016	2015
Ногдол ашгийн өглөгийн эхний үлдэгдэл	171,932	173,106
Зарласан ногдол ашиг	1,092,157	1,092,157
Ногдол ашгийн төлөлт	(972,695)	(1,093,331)
Ногдол ашгийн өглөгийн эцсийн үлдэгдэл	291,394	171,932

2016 оны 1-р сарын 21-ний өдөр Группын Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн тогтоолоор нэгж хувьцаанд 140 төгрөг (нийт 1,092,157 мянган төгрөг)-ийн ногдол ашиг зарласан (2015 онд нэгж хувьцаанд 140 төгрөгийн, нийт 1,092,157 мянган төгрөгийн ногдол ашиг зарласан).

16. Нэгж хувьцаанд хувьцаанд ногдох ашиг

	2016	2015
Тайлант жилийн ашиг (мянган төгрөгөөр)	16,138,904	10,747,883
Энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо	7,801,125	7,801,125
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (мянган төгрөгөөр)	2.07	1.38

17. Орлогын татварын зардал

	2016	2015
Тайлант жилийн татварын зардал:		
Тайлант жилийн орлогын татварын зардал	4,722,867	2,725,512
Хойшлогдсон татварын зардал:		
Тайлант жилд тооцсон хойшлогдсон татварын зардал	273,729	179,771
	4,996,596	2,905,283

17. Орлогын татварын зардал (үргэлжлэл)

17.1 Тайлант жилийн татвар

Тайлант жилийн татварын зардлыг санхүүгийн тайлангаарх цэвэр ашгаас тооцсон тохируулга:

	2016	2015
Санхүүгийн тайлангаарх татварын өмнөх цэвэр ашиг	21,135,500	13,653,166
Татварын өмнөх ашгаас татварын хувь хэмжээгээр тооцсон татварын зардал (25%)	5,283,875	3,413,292
Татвар ногдохгүй орлогын нөлөөлөл	(109,580)	(115,019)
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардлын нөлөөлөл	531,456	149,925
Хүүгийн орлогын татварын нөлөөлөл	(259,155)	(242,915)
Татварын бага хувь хэмжээний нөлөөлөл	(450,000)	(450,000)
Үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны орлогын нөлөөлөл	-	150,000
Нийт орлогын татварын зардал	4,996,596	2,905,283

Монгол улсын Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд заасны дагуу 3 тэрбум төгрөг хүртэлх албан татвар ногдуулах жилийн орлого олсон бол 10 хувиар, 3 тэрбум төгрөгөөс дээш албан татвар ногдуулах жилийн орлого олсон бол 3 тэрбум төгрөгөөс дээш давсан орлогын дүнгийн 25 хувиар нэмж албан татвар ногдуулдаг.

17.2 Орлогын татварын өглөг

	2016	2015
Эхний үлдэгдэл	508,123	520,705
Тайлант жилийн татварын зардал	4,722,867	2,725,512
Суутган тооцох татварын буцаалт	-	(136,904)
Төлсөн орлогын татвар	(3,034,060)	(2,601,190)
Эцсийн үлдэгдэл	2,196,930	508,123

17.3 Хойшлогдсон татварын хөрөнгө

Хойшлогдсон татварын хөрөнгө нь гадаад валютаар үүссэн мөнгө болж хөрвөх хөрөнгө болон өр төлбөрийн ханшийн тэгшитгэлийн улмаас үүссэн татвар ногдох эсвэл татвараас хасагдах түр зөрүүтэй холбоотой.

2016	Эхний үлдэгдэл	Ашиг алдагдлаар бүртгэсэн дүн	Эцсийн үлдэгдэл
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр:			
Мөнгөн зүйлсийн хөрөнгө	(435)	(65,433)	(65,868)
Мөнгөн зүйлсийн өр төлбөр	210,171	(208,296)	1,875
	209,736	(273,729)	(63,993)

2015	Эхний үлдэгдэл	Ашиг алдагдлаар бүртгэсэн дүн	Эцсийн үлдэгдэл
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө:			
Мөнгөн зүйлсийн хөрөнгө	(4,605)	4,170	(435)
Мөнгөн зүйлсийн өр төлбөр	394,112	(183,941)	210,171
	389,507	(179,771)	209,736

18. Борлуулалтын орлого ба борлуулалтын өртөг

18.1 Борлуулалтын орлого

	2016	2015
Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	53,185,475	44,878,409
Нэхмэл бүтээгдэхүүн	19,727,685	14,205,532
Оёмол бүтээгдэхүүн	12,850,884	9,373,377
Үйлчилгээний орлого	643,246	1,105,960
Бусад	2,266,378	1,647,582
	88,673,668	71,210,860

18.2 Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг

	2016	2015
Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	31,817,005	27,193,453
Нэхмэл бүтээгдэхүүн	10,567,077	7,821,858
Оёмол бүтээгдэхүүн	7,957,677	6,112,581
Үйлчилгээний өртөг	486,847	727,413
Бусад	1,625,982	1,417,727
	52,454,588	43,273,032

Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөгт цалин хөлс, түүхий эд материал, элэгдэл, ашиглалтын зардал болон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхтэй холбоотой гарсан бүх шууд болон шууд бус зардал ордог.

19. Хүүгийн ба бусад орлого

	2016	2015
Хүүгийн орлого	1,727,698	1,619,431
Түрээсийн ба бусад орлого	186,769	252,041
	1,914,467	1,871,472

20. Бусад олз ба (гарз)

	2016	2015
Гадаад валютын ханшийн зөрүүгийн олз/(гарз)	2,175,680	(170,331)
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны (гарз)/олз	(140,720)	462,778
	2,034,960	292,447

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2016 ОН
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

21. Борлуулалт ба маркетингийн зардал

	2016	2015
Цалин ба түүнтэй холбоотой зардлууд	2,472,023	2,183,326
Урамшууллын зардал	2,149,619	2,208,038
Маркетингийн зардал	1,473,321	1,064,077
Хангамжийн зардал	916,162	596,870
Түрээсийн зардал	488,131	409,238
Засвар үйлчилгээний зардал	210,917	106,513
Элэгдлийн зардал	182,367	131,725
Тээврийн зардал	164,994	151,671
Бусад зардал	111,663	106,506
	8,169,197	6,957,964

22. Ерөнхий ба удирдлагын зардал

	2016	2015
Цалин ба түүнтэй холбоотой зардлууд	2,094,393	2,130,017
Банкны үйлчилгээний шимтгэл	934,885	653,264
Томилолтын зардал	787,588	383,875
Хүний нөөц ба бусад холбоотой зардлууд	472,055	266,873
Элэгдлийн зардал	454,663	349,306
Хөдөлмөр хамгааллын зардал	282,186	162,563
Харуул, хамгаалалтын зардал	195,702	186,613
Хангамжийн зардал	143,027	103,046
Засвар үйлчилгээний зардал	141,507	157,715
Ашиглалтын зардал	141,226	107,288
Мэргэжлийн үйлчилгээний хөлс	88,946	527,030
Түлш, шатахууны зардал	81,195	76,143
Даатгалын зардал	57,824	33,062
Харилцаа холбооны зардал	42,313	31,587
Найдваргүй авлагын хасагдуулгын зардал	13,139	24,685
Бусад зардал	761,661	316,450
	6,692,310	5,509,517

Бусад зардал нь бусад татварын зардал, бизнес уулзалтын зардлууд зэрэг дангаараа 35 сая төгрөг эсвэл түүнээс доош үнийн дүн бүхий бусад зардлуудаас бүрдэж байна.

23. Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ ба үлдэгдэл

23.1 Холбоотой талуудын үлдэгдэл

Тайлант хугацааны эцэст холбоотой талуудын үлдэгдэл дараах үлдэгдэлтэй байна:

	2016	2015
Толгой компаниас авах авлага	14,000,000	7,397,789
Бусад холбоотой талаас авах авлага	2,010	500
	14,002,010	7,398,289
Бусад холбоотой талд өгөх өглөг	-	3,600

23.2 Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

Дараах ажил гүйлгээнүүдийг Группын толгой компанитай хийсэн:

	2016	2015
Толгой компанид өгсөн санхүүжилт	22,300,000	17,397,789
Толгой компанид өгсөн санхүүжилтээс төлөгдсөн дүн	15,697,789	10,000,000
Хүүгийн орлого	830,249	658,043
Толгой компаниас авсан худалдан авалт	132,169	61,092
Толгой компанид хийсэн борлуулалт	3,230	45,918

Дараах ажил гүйлгээнүүдийг нэгдсэн хяналтанд байдаг бусад холбоотой талуудтай хийсэн:

	2016	2015
Бусад холбоотой талаас авсан худалдан авалт	980,607	903,951
Бусад холбоотой талд хийсэн борлуулалт	91,501	45,918
Түрээсийн орлого	96,363	145,540

Бүх холбоотой талын гүйлгээ нь харилцан тохиролцсон нөхцлөөр хийгдсэн.

Холбоотой талаас авах авлага нь толгой компанид өгсөн жилийн 12.8 хувийн хүүтэй барьцаагүй, богино хугацаат зээлийн авлагаас бүрдэж байна.

Холбоотой талд өгөх өглөг нь холбоотой талаас авсан худалдан авсан бараа үйлчилгээний өглөгөөс бүрдэж байна.

Борлуулалт болон худалдан авалт нь зах зээлийн нөхцлөөр хийгдсэн. Зээлээрх худалдан авалт болон борлуулалтын нөхцөл нь 30 хоног бөгөөд худалдан авалтын гэрээний дагуу төлбөрөө төлдөг. Борлуулалт болон худалдан авалтаас үүссэн авлага болон өглөг дээр хүү тооцдоггүй.

23.3 Үндсэн удирдлагын цалин, урамшуулал

Үндсэн удирдлага болон удирдлагын багийн гишүүдийн тайлант үеийн цалин, урамшуулал дараах байдалтай байна. Үүнд:

	2016	2015
Тайлант үеийн цалин урамшуулал	807,231	759,358

24. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдлийн удирдлага

Группын санхүүгийн үндсэн хэрэгслүүд нь мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө, дансны ба бусад авлага, дансны ба бусад өглөг болон банкны зээлээс бүрддэг.

Санхүүгийн хэрэгслийн ангилал:

	2016	2015
Санхүүгийн хөрөнгө:		
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	2,614,270	18,011,349
Зээл ба авлага	19,519,521	11,282,338
Санхүүгийн өр төлбөр:		
Хорогдуулсан өртгөөр	45,429,581	50,563,079

Групп нь үйл ажиллагаагаа санхүүжүүлэхийн тулд эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүдийг эзэмшдэг. Групп арилжаалах болон санхүүгийн хамгаалалт хийх зорилгоор санхүүгийн хэрэгслүүдийг эзэмшдэггүй болно.

Группын санхүүгийн хэрэгслээс үүсэлтэй үндсэн эрсдлүүдийг хүүгийн эрсдэл, гадаад валютын эрсдэл, зээлийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын эрсдэл гэж ангилдаг.

Группын санхүүгийн эрсдлийн удирдлагын бодлогыг хураангуйлан өгүүлбэл:

24.1 Зээлийн эрсдлийн удирдлага

Группын харилцагчид зээлийн нөхцлөөр худалдан авалт хийгээд түүнийгээ төлж чадахгүй болсноор Групп-д зээлийн эрсдлийг үүсгэдэг. Одоогийн байдлаар зах зээл дээр хараат бус үнэлгээний байгууллага байхгүй байна. Иймээс Группын зүгээс баримталдаг зээлийн борлуулалтын бодлогын дагуу удаан хугацаанд харилцсан, найдвартай харилцагчдад зээлийн лимит олгож баталдаг. Жил бүр худалдан авагчтай хийсэн борлуулалтын гэрээг шинэчилж гэрээний хэрэгжилтийг байнга хянадаг.

2015 болон 2016 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх зээлийн эрсдэл:

	Дансны үнэ	
	2016	2015
Банкин дахь мөнгө ба хадгаламж	2,410,937	17,899,293
Дансны авлага	5,326,223	3,755,755
Холбоотой талуудаас авах авлага	14,002,010	7,398,289
Бусад авлага	191,288	128,294
	21,930,458	29,181,631

Дансны авлагын үлдэгдлийн 45 хувийг гадаадын 5 том худалдан авагч эзэлж байна (2015 онд: 48%).

Группын удирдлага харилцагчид болон холбоотой талаас авах авлагаа цагт нь цуглуулж буй эсэхэд хяналт тавьдаг.

Дансны авлагын нөхцөл байдлыг үндэслэн зээлийн үнэлгээг тогтмол хийдэг ба шаардлагатай гэж үзвэл төлбөрийн эрсдлийг даатгуулдаг. Мөн Групп худалдан авагчаас дараагийн захиалгыг гүйцэтгэхээс өмнө үлдэгдэл төлбөрөө төлсөн байхыг шаарддаг.

Групп гуравдагч талд санхүүгийн баталгаа гаргаагүй. Групп тайлант хугацааны эцсээрх дансны ба бусад авлагад барьцаа аваагүй.

24. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдлийн удирдлага (үргэлжлэл)

24.2 Хөрвөх чадварын эрсдлийн удирдлага

Хөрвөх чадварын эрсдэл гэдэг нь Групп өөрийн санхүүгийн өр төлбөрийг барагдуулах үүргээ биелүүлэхэд хүндрэлтэй болох эрсдэл юм. Групп нь хэвийн болон онцгой нөхцөлд их хэмжээний алдагдалд орохгүйгээр, Группын нэр хүндэд хохирол учруулах эрсдэлийг бий болгохгүйгээр өр төлбөрөө гэрээний хугацаанд төлж барагдуулахад хүрэлцэхүйц хөрвөх чадварыг байнга барьж байх ёстой гэдэг зарчмаар хөрвөх чадварыг удирдан зохицуулдаг.

Группын Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл нь хөрвөх чадварын эрсдлийн удирдлагыг хариуцдаг ба Группын богино, дунд ба урт хугацааны санхүүжилт болон хөрвөх чадварын эрсдлийн удирдлагын шаардлагад нийцсэн хөрвөх чадварын бүтцийг бий болгох үүрэгтэй. Групп санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн төлөгдөх хугацаа, банкнаас зээл авах чадавхи, зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл, мөнгөн урсгалын таамаглал болон гүйцэтгэлд үндэслэн хөрвөх чадварын эрсдлийг удирддаг.

Хүснэгтэнд Группын дериватив бус санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээгээрх төлөх хугацаагаар нь ангилан тайлагнасан. Энэхүү хүснэгтийн дүнгүүд нь үндсэн төлбөр болон хүүг агуулсан болно. Хүснэгтэн дэх мэдээлэл нь Группын төлбөр төлөх шаардлагатай хамгийн эхний хугацаанд үндэслэсэн дискаунтлаагүй мөнгөн гүйлгээг харуулж байна.

	Жигнэсэн дундаж хүүгийн түвшин	1 сараас бага	1-3 сар	3 сараас 1 жил	1-5 жил	Нийт	Дансны үнэ
2016 оны 12 сарын 31							
Хүүгүй хэрэглүүр	-	1,860,874	105,810	74,888	-	2,041,572	2,041,572
Тогтмол хүүтэй хэрэглүүр	8.51%	324,823	618,961	34,329,741	14,362,414	49,635,938	43,388,009
		2,185,697	724,771	34,404,629	14,362,414	51,677,510	45,429,581

	Жигнэсэн дундаж хүүгийн түвшин	1 сараас бага	1-3 сар	3 сараас 1 жил	1-5 жил	Нийт	Дансны үнэ
2015 оны 12 сарын 31							
Хүүгүй хэрэглүүр	-	448,462	200,302	19,340	-	668,104	668,104
Хувьсах хүүтэй хэрэглүүр	7.35%	1,255,929	13,329	1,269,703	-	2,538,961	2,494,975
Тогтмол хүүтэй хэрэглүүр	7.89%	327,787	634,850	26,046,954	26,217,008	53,226,599	47,400,000
		2,032,178	848,481	27,335,997	26,217,008	56,433,664	50,563,079

24. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдлийн удирдлага (үргэлжлэл)

24.3 Зах зээлийн эрсдэл

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь зах зээлийн үнийн өөрчлөлт тухайлбал хүүгийн хувь, гадаад валютын ханш өөрчлөгдсөнөөр Группын орлого эсвэл эзэмшиж буй санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэлгээнд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэл юм. Групп зах зээлийн үндсэн эрсдэл болох хүүгийн эрсдэл болон гадаад валютын эрсдлийг дараах дурдсанаар хянаж удирддаг.

Зах зээлийн эрсдлийн удирдлагын зорилго нь параметруудийг зөвшөөрөгдөх хэмжээнд барих, эрсдлийг бууруулахын тулд зах зээлийн эрсдлийг удирдах, хянах явдал юм.

24.3.1 Зээлийн хүүгийн эрсдлийн удирдлага

Групп 2015 оны 12 сарын 31-нээр тогтмол болон хувьсах хүүтэй зээлүүдтэй байсан учраас зээлийн хүүгийн эрсдэлтэй байсан ба 2016 оны 12 сарын 31-нээр зөвхөн тогтмол хүүтэй зээлтэй байна. Энэхүү эрсдлийг Групп тогтмол болон хөвөгч хүүтэй зээлийн зохистой байдлыг хангах замаар удирддаг. Зээлийн хүүгийн эрсдлийг удирдахдаа хамгаалалтын хэрэглүүрийг ашигладаггүй.

Группын санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн хүүгийн түвшний талаар хөрвөх чадварын эрсдлийн удирдлагын хэсэгт дэлгэрэнгүй дурьдсан болно.

Зээлийн хүүгийн мэдрэмжийн шинжилгээ

Доор дурьдсан мэдрэмжийн шинжилгээг тайлант хугацааны эцэст байгаа дериватив бус хэрэгслүүд дэх хүүгийн түвшний нөлөөллийг үндэслэн тодорхойлсон. Хувьсах хүүтэй өр төлбөрийн шинжилгээг бэлтгэхдээ тайлант хугацааны эцэс дэх төлөгдөөгүй өр төлбөрийг тайлант хугацааны жилийн турш төлөгдөөгүй гэж үзсэн. Гүйцэтгэх удирдлагын түвшинд хүүгийн түвшний эрсдлийг үнэлэхдээ хүүгийн түвшний боломжит өөрчлөлтийг 50 функтээр өснө/буурна гэж үзсэн.

Хэрэв бусад бүх хувьсах үзүүлэлт тогтмол байх үед хүүгийн түвшин 50 функтээр өсч/буурвал 2015 оны 12 сарын 31-нээрх цэвэр ашиг 9,356 мянган төгрөгөөр өснө/буурна. Энэ нь Группын хувьсах хүүтэй зээлүүдэд хамааралтай.

Группын удирдлага хүүгийн түвшингийн өөрчлөлт нь хадгаламж болон харилцах дансны хүүгийн орлогод нөлөөлөөгүй учраас шинжилгээ бэлтгээгүй болно.

24.3.2 Гадаад валютын эрсдлийн удирдлага

Групп-д төгрөгөөс өөр валютаар үүссэн худалдан авалт болон төлбөртэй холбоотойгоор гадаад валютын ханшийн эрсдэл үүсдэг. Групп нь гадаад валютын эрсдлийг гадаад валютын дериватив хэрэгслийг ашиглан хянадаггүй.

Группын гадаад валютаар үүссэн санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг тайлангийн өдрийн байдлаар төгрөгөөр үзүүлбэл дараах байдалтай байна:

	2016		2015	
	Өр төлбөр	Хөрөнгө	Өр төлбөр	Хөрөнгө
Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн	3,682,647	5,464,545	2,789,884	8,101,413

24. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдлийн удирдлага (үргэлжлэл)

24.3.2 Гадаад валютын эрсдлийн удирдлага (үргэлжлэл)

Гадаад валютын мэдрэмжийн шинжилгээ

Группын гадаад валютын ажил гүйлгээ нь ихэнхдээ америк доллар, японы иен болон евро (хамтад нь "Гадаад валют" гэх)- оор хийгддэг. Дээрх валютуудтай харьцах Монгол төгрөгийн ханш 10 хувиар өсөх/буурах үеийн мэдрэмжийг доорхи хүснэгтэнд харуулав. Гүйцэтгэх удирдлагын түвшинд гадаад валютын эрсдлийг үнэлэхдээ дээрх 10 хувийн мэдрэмжийг ашигладаг ба энэ нь гадаад валютын ханш дахь удирдлагын үнэлж буй боломжит өөрчлөлтийг илэрхийлнэ.

Энэхүү мэдрэмжийн шинжилгээ нь зөвхөн гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн төлөгдөөгүй байгаа мөнгө болж хөрвөх санхүүгийн үзүүлэлтүүд болон тайлант хугацааны эцэс дэх гадаад валютын ханшийн 10 хувийн өөрчлөлтийн нөлөөллийг агуулдаг.

Хэрэв санхүүгийн тайлангийн өдрөөр төгрөгийн ханш дээрх гадаад валютуудын эсрэг 10%-иар чангарахад Группын татварын дараах ашиг дор хүснэгтэнд үзүүлснээр өснө. Энэхүү шинжилгээнд бусад бүх хувьсах үзүүлэлтүүдийг тогтмол гэж үзсэн.

	2016	2015
Татварын дараах ашигт үзүүлэх нөлөөлөл	<u>(133,642)</u>	<u>(398,365)</u>

Санхүүгийн тайлангийн өдрөөр бусад бүх үзүүлэлтүүд тогтмол байх үед төгрөгийн ханш бусад валютын эсрэг 10%-иар сулрахад Группын татварын дараах ашигт үзүүлэх нөлөөлөл дээрх дүнтэй тэнцүү боловч эсрэг нөлөө үзүүлнэ.

24.4 Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ

Групп нь үнэлгээний техникүүдийг ашиглан санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах шатлалуудыг хэрэглэдэг. Үүнд:

Зэрэглэл 1: Бодит үнэ цэнэ нь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслийн идэвхтэй зах зээл дээр тогтоосон үнэд үндэслэсэн байх;

Зэрэглэл 2: Бодит үнэ цэнийг хэмжихдээ ашигласан мэдээ нь зах зээл дээрээс шууд ба шууд бусаар олж авах боломжтой бусад техникүүд;

Зэрэглэл 3: Зах зээлийн мэдээлэлд үндэслэгдээгүй мэдээ ашиглан бодит үнэ цэнийг тооцоолох арга ашиглан тооцоолсон техникүүд.

Групп санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй тэдгээр санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг дараах байдлаар тодорхойлсон.

(i) Бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрүүд

Нэг жилээс доош хугацаанд төлөгдөх болон нөхөгдөх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бодит үнэ цэнэ нь тэдгээрийн дансны үнэтэйгээ ойролцоо гэж авч үзсэн.

(ii) Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэглүүр

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг анх хүлээн зөвшөөрч бүртгэх үеийн зах зээлийн хүү болон Монголд байгаа ижил төстэй санхүүгийн хэрэглүүрийн одоогийн хүүг харьцуулж тодорхойлдог.

Группын санхүүгийн хэрэглүүр нь зээл ба авлага болон бусад хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн өр төлбөрөөс бүрдэнэ.

Удирдлага нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд тусгагдсан тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн дансны үнэ нь бодит үнэ цэнэтэй ойролцоо гэж үзэж байна.

25. Сегментийн мэдээлэл

Группын удирдлага худалдан авагчдын төрөл, байршил, борлуулалтын хүргэлт болон төрөлд үндэслэн борлуулалтын орлого болон борлуулалтын өртгийг “Дотоод борлуулалт” болон “Гадаад борлуулалт” гэсэн үйл ажиллагааны 2 сегментээр бүтээгдэхүүний төрлөөр ангилж, удирдлагын шинжилгээ болон шийдвэр гаргалтандаа ашигладаг. Дээрх 2 сегментээс өөр сегментийн мэдээллийг бэлтгэж ашигладаггүй.

Дээрх сегментээр ангилсан борлуулалтын орлого болон борлуулсан бүтээгдэхүүний өртгөөс бусад орлого болон зардлыг сегментээр ангилж тайлагнадаггүй.

Үүнтэй адилаар нийт хөрөнгө болон өр төлбөрийг сегментээр ангилж тайлагнадаггүй.

25.1 Сегментийн орлого ба ашиг

		Сегментийн орлого		Сегментийн ашиг	
		2016	2015	2016	2015
Дотоод борлуулалт:	Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	29,826,976	24,632,725	12,668,728	11,050,209
	Нэхмэл бүтээгдэхүүн	10,931,572	8,262,162	5,933,953	4,490,957
	Оёмол бүтээгдэхүүн	11,061,551	7,968,818	4,138,212	2,787,503
	Үйлчилгээний орлого	643,246	1,105,960	156,399	378,547
	Бусад	1,674,884	1,167,527	425,907	29,007
		54,138,229	43,137,192	23,323,199	18,736,223
Гадаад борлуулалт:	Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	23,358,499	20,245,684	8,699,742	6,634,746
	Нэхмэл бүтээгдэхүүн	8,796,113	5,943,370	3,226,655	1,892,717
	Оёмол бүтээгдэхүүн	1,789,333	1,404,559	754,995	473,293
	Бусад	591,494	480,055	214,489	200,849
			34,535,439	28,073,668	12,895,881
		88,673,668	71,210,860	36,219,080	27,937,828
Санхүүгийн ба бусад орлого				1,914,467	1,871,472
Бусад олз ба (гарз)				2,034,960	292,447
Хүүгийн зардал				(4,171,500)	(3,981,100)
Борлуулалт ба маркетингийн зардал				(8,169,197)	(6,957,964)
Ерөнхий ба удирдлагын зардал				(6,692,310)	(5,509,517)
Татварын өмнөх ашиг				21,135,500	13,653,166

2016 болон 2015 оны Группын орлогын 10% ба түүнээс хувийг дангаараа бүрдүүлсэн харилцагч байгаагүй.

25. Сегментийн мэдээлэл (үргэлжлэл)

25.2 Газарзүйн мэдээлэл

Групп ноолууран бүтээгдэхүүнийг доорх газарзүйн байршил дах худалдан авагчдад борлуулсан:

	Орлого бүрдүүлсэн харилцагчдаар	
	2016	2015
Монгол улс	54,138,229	43,137,192
Европын орнууд	15,054,922	12,965,095
Ази, номхон далайн орнууд	13,029,936	8,674,879
Оросын Холбооны Улс	3,915,589	3,701,918
Хойд Америкийн улсууд	2,506,728	2,618,763
Австрали, Шинэ Зеланд	28,264	113,013
	88,673,668	71,210,860

26. Капиталын эрсдлийн удирдлага

Групп тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулах зорилгоор өөрийн капиталыг удирдахын зэрэгцээ хувьцаа эзэмшигчийн өгөөжийг хамгийн ихээр байлгахын тулд зээл болон өөрийн хөрөнгийн харьцааг оновчтой байлгахыг зорьдог. Группын нийт стратегийн бодлого 2015 оныхоос өөрчлөгдөөгүй байна.

Группын капиталын бүтэц нь цэвэр зээл (зээлээс мөнгөн хөрөнгийг хассан) ба өөрийн хөрөнгөөс бүрдэх бөгөөд өөрийн хөрөнгө нь дүрмийн сан, нөөц ба хуримтлагдсан ашгаас тус тус бүрддэг.

27. Гэрээний үүрэг

Групп-д 2016 болон 2015 оны 12 сарын 31-ний байдлаар томоохон капитал худалдан авалтын үүрэг байхгүй.

28. Үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээ

28.1 Түрээслэгч

2015 болон 2016 оны 12 сарын 31-нээр Групп-д урт хугацаат үл цуцлагдах түрээсийн гэрээ байхгүй ба богино хугацаат гэрээний тухайд мэдэгдэл хүлээн авснаар цуцлах боломжтой байдаг. Тиймээс удирдлага үл цуцлагдах үйл ажиллагааны гэрээний үл цуцлагдах түрээсийн хамгийн бага төлбөрүүдийн дүн нь материаллаг бус гэж үзэж байна.

Зардлаар хүлээн зөвшөөрсөн түрээсийн төлбөр:

	2016	2015
Хамгийн бага түрээсийн төлбөр	<u>488,131</u>	<u>409,238</u>

28.2 Түрээслүүлэгч

2015 болон 2016 оны 12 сарын 31-нээр Групп-д түрээслүүлэгчийн хувьд урт хугацаат үл цуцлагдах түрээсийн гэрээ байхгүй. Групп нэг жилийн хугацаатай үл хөдлөх хөрөнгийг түрээслүүлэхээр холбоотой талтай түрээсийн гэрээ байгуулсан. Уг түрээсийн гэрээнд зааснаар түрээсийн хугацаа нь 12 сар ба түрээслэгч эсвэл түрээслүүлэгчийн аль нэг нь гэрээг цуцлах санал гаргахгүй бол гэрээ нь дахин 12 сараар сунгагдах нөхцөлтэй.

Түрээслэгч түрээсийн хугацааны эцэст барилгыг худалдан авах нөхцөл түрээсийн гэрээнд байхгүй.

2016 оны 12 сарын 31-нээрх үл цуцлагдах үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээний ирээдүйн хамгийн бага түрээсийн төлбөр:

	2016	2015
1 жилээс ихгүй	<u>96,363</u>	<u>145,540</u>
	<u>96,363</u>	<u>145,540</u>

29. Тайлангийн дараах үйл явдал

2017 оны 2-р сарын 10-ний өдөр Группын Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн тогтоолоор нэгж хувьцаанд 200 төгрөг (нийт 1,560,225 мянган төгрөг)-ийн ногдол ашиг зарласан. Дээрх ногдол ашиг зарласнаас өөр нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудад нөлөөлөхүйц, тодруулахыг шаарддаг тайлангийн дараах үйл явдал гараагүй.